

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Nº 880

1974

1974

HOOVER INSTITUTION
on War, Revolution, and Peace

FOUNDED BY HERBERT HOOVER, 1919

Р 57/25

ПОРТРЕТИ

II

КРАТКИ БИОГРАФИЧЕСКИ СВЪДЕНИЯ

ЗА

загиналите български офицери и портупей-юнкери
въ войната съ Сърбия презъ 1885 год.

(СЪ 17 ПОРТРЕТИ).

ОТЪ Д.

D

Издава

Книжарницата на Ив. Б. Касаровъ.

СОФИЯ.

Придворна Печатница Б. Шимачевъ.
1890.

ПОСВЕЩАВА СЕ

НА

ТЪЗИ БЪЛГАРСКИ МАЙКИ

синаветъ на които паднахъ жертви, за спасение
честъта на отечеството.

ПРЪДГОВОРЪ.

Събитията, които се случиха, слѣдъ знаменити въ историята ни, 6-ий Септемврий, имаха такива послѣдствия, които всички списаха съ своитѣ неочакванности. Една таква въ неочакванность бѣше, войната ни съ Сърбия, която, като всѣка война, не остана безвредна за нашето отечество. Не ще съмнение, че най-голямъ врѣдъ бѣха жертвитѣ, които загинаха безъ врѣме и въ най-цвѣтущата си възраст. За една частъ отъ тѣзи жертви, ний, още отъ края на войната, събрахме свѣденія, които едва сега представяме на читающата публика. До колко ще е полезно това, оставаме да се произнесе общественото мнѣние, но тъй като, при събирането на свѣденіята, ний поехме върху си доста голѣма отговорность прѣдъ родинитѣ и приятелитѣ на покойнитѣ, то считаме за необходимо да дадемъ нѣкой обяснения, за причинитѣ които ни задържаха толкова врѣме.

Настоящата книжка, но безъ изработенитѣ въ нея портрети, бѣше готова още въ началото на миналата година. Причинитѣ сред-

Флигель-Адютантъ
Капитанъ Мариновъ.

ства, необходими най-много за изработването и напечатването на портретитѣ, не ни даваха възможност да прѣдприемамъ скорото ѣ издаване, додѣто не се залови за това, книжарницата на г-нъ Ив. Б. Касжровъ. Не извѣстно по какви съображения, но спомянатата книжарница, макаръ да се бѣше засла за тази работа още пролѣтисъ, не стори нищо съ което да извѣсти за своето прѣдприятие и, когато книгата бѣше на половина готова подъ печатъ, появи се една покана, отъ нѣкой г-нъ К. К. който обявяваше, че се заловилъ за сѣщата цѣль. Поставени въ такова положение, ний бѣхме почти готови да се откажемъ отъ всичко, ако само да не бѣхме обвързани. Причини за това имаше много, но най-главната бѣше дългото забавяние. Обаче, подбодрени отъ мисълта, че въ събранный материалъ, се ще се намѣри нѣщо, което да послужи за увѣковѣчение паметта на загиналитѣ герои, рѣшихме, да продължаваме напечатването. Както и да бѣде, но ний, най-искренно заявяваме, че намъ е твърдѣ приятно намѣреніето на г-нъ К. К. за което сърдечно му желаемъ, щото поне той да не срѣща тѣзи затруднения, които ний опитахме. Какъ ще се приеме това ни заявление и пожелание — не знаемъ, но въ допълнение на него, за необходимо считаме да прибавимъ, че ако всичкото това бѣше сторено при общи и здружени усилия, то и резултата щѣше да бѣде много по-добъръ. Разбира се, за това никой не е

VII

кримъ, освенъ случивната се неизвестностъ.
Колкото за насъ, свършено достатъчно
ще бжде, ако чрѣзъ настоящето очитване,
усиѣемъ да съживимъ колко-годѣ паметъта за
почивнитѣ герои.

София, 20-й Юлій 1890 г.

Д.

ФЛИГЕЛЬ-АДЮТАНТЪ

КАПИТАНЪ МАРИНОВЪ

Командующий 3-й пѣши Бдинскій полкъ.

Най-чувствителната жертва, която нашето Отечество положи въ войната съ Сърбия, като единственъ полковни командиръ, най-старъ по службата между загиналитѣ и прѣд-ставитель отъ Свитата на самия Върховенъ Вождь — Главнокомандующийтъ, бѣ флигель-адютантъ, капитанъ Маринъ Янакевъ Мариновъ, роденъ на 25-ий Мартъ 1856 година въ гр. Руссе.

Първоначалното си възпитание Мариновъ получилъ въ руссенското училище и слѣдъ свършването, IV-ий классъ, заминалъ за Робертъ-Колежъ, въ Цариградъ, където свършилъ курса на това учебно заведение съ голѣмъ успѣхъ и отличие. При всичкото си голѣмо желание да слѣдва, за да усъвършенствува образованието си, той по настояването на родителитѣ си, завърнжлъ се при тѣхъ и постъпилъ на служба, като чиновникъ, касиеръ при Отоманската банка. Въ тази длъжностъ, Мариновъ останалъ почти до освобождението ни и слѣдъ Русско-Турската война,

той билъ повиканъ въ 1878 год. Авг. 8-й на военна служба, заедно съ новобранците отъ първия наборъ, като билъ зачисленъ въ бившата Руссенска № 23 дружина. Слѣдъ нѣтъ мѣсеца служене въ дружината, Мариновъ билъ командированъ, въ новооткритието се военно училище, заедно съ тѣзи офицери, които сега съставляватъ първий випускъ, отъ споменатото училище и на които ний гледахме съ радостъ и въсхищене, като на първи български офицери, послѣ освобождението ни отъ Турците.

Въ 1879 год. Май 10-й, Мариновъ билъ произведенъ въ първий офицерски чинъ *прапорщикъ*, (отъ послѣ преименованъ подпоручикъ) и по собственно желание билъ зачисленъ обратно въ дружината си, каждѣто го назначили за дружиненъ адютантинъ; но не останалъ за дълго въ тази длъжностъ, на скоро той билъ извиканъ и назначенъ за флигель-адютантинъ, при Особата, на бившии ни князь, Александръ I.

На 30-ий Августъ 1882 год. Мариновъ билъ произведенъ заедно съ другаритѣ си въ чинъ *поручикъ*, а въ слѣдующата година, той, както и други офицери отъ неговия випускъ билъ командированъ, по распоряжданието на Военното Министерство, въ рускитѣ войски, за практическото изучаване на службата. Въ Руссия, Мариновъ билъ прикомандированъ къмъ Императорскій стрѣлковъ батальонъ, квартирующъ въ Царско-село; послѣ въ офицерската

стрѣлкова школа въ Петербургъ, слѣдъ свършването на която се канѣтъ да поетъмни въ нѣкоя цѣлъ военнитѣ академии, но не можить да постигне послѣдното си желание: известнитѣ сирѣчвания между руското правителство и българскій Князь, побъркали и той порано отъ другаритѣ си бить извиканъ и назначенъ на преднината си длъжностъ — флигель-адютантинъ.

Съ добросъвѣтната си служба и дълбока преданность къмъ Господаря си, Мариновъ напълно придобить расположението на Княза. Една нощъ казватъ, щѣтъ да занематъ съ живота си, като прѣдупрѣдиль Господаря отъ една угрожаваща опасностъ, отъ страна на рускитѣ генерали-министри, по това останало почти тайна и ето какъ до нѣкъдѣ е изложена тази случка, въ 59—60 страници, въ прѣведената книга на А. фонъ Хуна „Борбата на Вългаритѣ за съединението си:“

„Въ една прекрасна нощъ, двамата генерали дойдохъ въ княжеския палатъ и искаха да влѣзатъ въ стаята на Княза. Нъ на дежурний адютантинъ, Мариновъ, който като герой падна при Сливница, работата се показа съмнителна и той имъ забрани влизанието. Слѣдъ като двамата генерали се опитаха да влѣзатъ насилствено при Княза, Мариновъ грабна револвертъ си и имъ каза, че ще ги застрѣли, ако се опитатъ да прѣстѣпнатъ прѣгътъ на княжеската снатиа. Сетитѣ Мариновъ новика тѣлохранителитѣ на Княза и извѣсти

Господари си за станалото. Князът заповѣда да се прегледа околността на палатата какво се намѣри тамъ? — нѣколко випетни фактени и нѣколко хиляди прокламации, които се казваше, че добрия Български народ се възбунтувалъ противъ недостойния си Господаръ Батенберга, запленилъ го и откаралъ задъ границата

Това се дѣлѣе единствено на смѣлния Мариновъ, който отъ любовъ и привърженостъкъ Господари си бѣше готовъ да жери и живота си. Безъ този достоенъ Българецъ нѣмаме да чѣтемъ въ единъ прѣкрасенъ въ нѣкоя европейска газета телеграфическо извѣстие отъ София: „добрия български народъ се възбунтувалъ противъ недостойния Господаръ“ и т. н.

Прѣди съединението, на 30-ни Августъ 1885 година, Мариновъ билъ произведенъ чинъ *капитанъ*, а въ врѣме мобилизиране на армията, той молилъ да го назначатъ по-активна дѣлкностъ и като единъ отъ сѣнитѣ офицери въ нашата армия, билъ назначенъ да командува 3-и пѣши Вдинскій полкъ, който сѣ дѣйствувалъ съ полкътъ си при Сърбетѣ при Врабча и Сливница, може се казати отъ това, че той билъ единъ изъ мѣлните, които посрѣдствахъ Сърбетѣ и тѣхъ неостроени пѣлница, отъ началото

до 7-и Ноемврий. Къмъ това неостава друго, освѣнъ да се прибави и общо-признатий фактъ, че ако има да се благодари нѣкому за тъй щастливий исходъ на тази война, то най-много трѣбва да се благодари на тази щена юнаци, които отъ самото начало се непрѣчихъ и задържахъ Сърбостъ, като дадохъ възможность на нашитѣ сили, да се съсредоточятъ подъ Сливница.

Живо се помни, мислимъ, и до сега въ паметъта на подчиненитѣ и другаритѣ по бойното поле на капитана Маринова, за неговата распорѣдителность, като началникъ на Врабченската позиция. Съ каква рѣшителна енергия се явявалъ той почти на всѣки пунктъ, където се изисквала помощъ, въ сражението на 3-и Ноемврий, при защитата на Врабченската позиция, тази Врабча, която ако има до нѣкога да благодари за своето име въ историята, то трѣбва да благодари най-много капитану Маринову. Съ двѣ распорѣдани роты, които той можеть да събере и приведе въ редъ слѣдъ отетживаннето отъ Врабченската позиция, той се рѣшилъ да атакува при мѣстото „Сѣкирица“, несравнено по-сильний неприятель, на когото случайно връхлѣтелъ и съ това неоспазано облегчить положението на дѣйствующитѣ тамъ наши части; тази „виручка“ не е ли повече отъ юнашки подвигъ! Безбройни сж били, разказватъ, заслугитѣ на енергичний и храбрий Мариновъ, прѣзъ тѣзи петъ дена отъ неговата дѣятелность на бойното поле, като приематъ

най-близко върху си, всичко случивше се нещастие или несполука. Особено бить опечаленъ, разказватъ, отъ постъпката на опълченците, които участвovali въ врабченското сражение; тѣ се разбѣгали въ най-критический моментъ и съ това станали причина, щото цѣлий отрядъ, да отстъпи въ безпорядѣкъ. Съ горчиво съзнание се покорилъ Мариновъ на участиа си, за нещастний исходъ на боя прѣзъ този день и безъ да се отчайва, съ още по-голяма енергия се заловилъ, да привежда въ порядѣкъ разстроениий си отрядъ, съ которо на 5-ий Ноемврий се присѣдинилъ къмъ другитѣ на Сливница и на 6-ий Ноемврий успѣлъ да вземе участие, при атакуванieto скалиститѣ висоти Три-уши. Два пѣти водилъ полкътъ си Мариновъ въ атака, подъ звуковетѣ на „Шуми-Марица,“ до като най-послѣ завладѣлъ първата и най-важна чума на Три-уши, която отъ послѣ се познало, че имала най-първостепенно значение за щастливий исходъ на боя на 7-и Ноемврий. Разказватъ, че отъ този именно моментъ се подигналъ духътъ и се породила мисълта, между защитницитѣ на Сливница, че е възможно да се надвижатъ Сърбетѣ, тъй-като всички забѣлѣжили, че тѣ, не одържжтъ, малко по-стремително поведень натискъ за бой съ щикове.

Къмъ вечерята на този день, князь Александъръ, казватъ, се срѣцналъ съ Маринова и възхитенъ отъ неговата храбрость, благодарилъ го, като го прегърнжалъ и расцѣлувалъ,

но уви, това било винаги се и единъ видъ прощаванне, безъ да го подозира нѣкой отъ тѣхъ.

Настѣпили 7-й Ноември, день злочестенъ за нашия герой, но щастливъ за българската армия. Мариновъ съ полкътъ си останалъ да дѣйствува на сѣщото мѣсто, както и вчерашний день, противъ висотата Три-уши, важността на която — твърдѣ добръ разбира, а озлобенъ отъ несполученіи бой при Врѣбча, той си прѣдначерталъ да завладѣе и втората чука на Три-уши. Кжде 9 часа сутренята, на конь, съ извадена сабя въ ръка, той повелъ полкътъ си въ атака, като заповѣдалъ на музиката да свири „Шуми Марица“, при туй, туй стремително се билъ уклѣкълъ, щото не забѣлѣжилъ и даже не чулъ, кога почнали да го прѣдупрѣждаватъ окръжаващитѣ, да слѣзе отъ коня си, което той едва ли би сторилъ, макаръ и да почувствувалъ, че е легко раненъ. Безполѣзно било това прѣдупрѣЖДЕНИЕ, Мариновъ не счелъ първото нараняване за серьезно и стремително продължавалъ да води атаката. Още малко оставало на атакующитѣ, да се хвърлятъ на залѣгналитѣ на чуката и съ адски огнь стрѣляющи Сърбе. Виковеѣ „ура“ на нашитѣ сж били слѣли вече съ гърмежътъ на пушкитѣ и топовеѣ, когато втори злодѣйски крушумъ пронизалъ гърдитѣ на храбрій Мариновъ. Згромоѣсътъ се той отъ коня си и падналъ въ несвѣсть Веднага слѣдъ това му била подадена помощъ, като го от-

несли и настанили въ княжескии дворецъ въ София. Въ двореца Мариновъ останалъ до смъртта си, като прѣнесълъ съ рѣдко търпение и твърдостъ физическитѣ мъки, въ врѣме на операцията, която му направили първитѣ софийски доктори. Какъ се грижилъ князь Александръ за оздравяването на капитана Маринова, може да се заключи отъ това, че безъ да се гледа на зимното и лошо врѣме, Господаря извикалъ изъ Германия трима искусни доктори-хирурги, които вторично му направили операция, като рѣзали, па даже извадили едно отъ ребрата му; но за жалость, нищо не помогнало, раната работѣла отъ вътрѣ и исцѣряването ѝ се оказало безнадеждно.

За показаната храбрость въ сраженията на 6-й и 7-й Ноемврий, Мариновъ билъ награденъ съ орденъ „за храбрость“ отъ IV степенъ. Освѣтъ този орденъ, той прѣзъ твърдѣ разнообразната си служебна дѣятелность, пълна отъ поржчения и командировки, притежавалъ и слѣдующитѣ български и иностранны ордени:

- 1) Българскій орденъ „за заслуга“,
- 2) Русскій орденъ Св. Станиславъ III степенъ.

3) Прускій орденъ на Червеніи орелъ IV степенъ.

- 4) Ромънската звѣзда V степенъ.
- 5) Сърбскій орденъ Такова IV „
- 6) „ „ „ V „
- 7) Отъ Хесенското Велико Герцогство, ордена на Филипа Великодушнии.

Когато Негово Височество Князь Александръ се възвръщатъ на 14 Декемврий отъ бойното поле съ храбрата си войска и триумфално влизатъ въ столицата, капитанъ Мариновъ, билъ въ състояние да излѣзе и погледне на врѣлището. Тържественното възвръщанне на войскитѣ, неописуемата радостъ на столичнитѣ жители и радостни съзвѣи на родителитѣ, които прѣгръщали учѣленитѣ си синове, произвели казватъ, силно възненение на ослабналия отъ тежката рана Мариновъ и още прѣзъ сѣщій день, той алѣ заболѣлъ. На 18 Декемврий 1885 год. срѣдъ ноцъ, Мариновъ предатъ Богу духъ, като благодарятъ Всевѣшния, за онѣзи дни и минути, които му дарилъ, да види съ очитѣ си побѣдата и тържественното възвръщанне на юначнитѣ български войски.

Въ деньтъ на смъртъта на капитана Маринова, Н. В. Князь Александръ, благоволилъ да испрати на родителитѣ му слѣдующата телеграмма:

„Руссе, Янаки Мариновъ.“

„Дѣтѣнъ съмъ съ присърбие да ви извѣстя, че днесъ Богу било угодно да повика при себе си любимия ви синъ, капитана Маринова. Въ него, Азъ изгубвамъ, единъ отъ най добритѣ и храбритѣ Си офицери и единъ отъ най-обичнитѣ си приятели, а отечеството единъ отъ най-вѣрнитѣ си синове. Нека Богъ ви утѣши въ това несчастье, като знаете,

че името на вашия храбръ синъ ще остане за
всѣкога свързано съ Българската история“.

„Александър“.

По сѣщия случай, Н. Височество, отпра-
вилъ къмъ софийскитѣ граждани, чрезъ секре-
таря си Г. Тапчипещова и слѣдующето въз-
ване:

„По заповѣдь на Негово Височество, съ
прискърбие извѣстявамъ, че флигель-адютантъ
Капитанъ Мариновъ, единъ отъ геронти подъ
Врабча и Сливница, слѣдъ дълго болѣдува-
ние отъ тежка рана, прѣдаде Богу духъ на
18-й тогѣ прѣзъ нощта. Негово Височество,
като изгубва за всегда въ лицето на капитана
Маринова, единъ вѣренъ, храбръ офицеринъ и
добър приятель, ми заповѣда, да помоля всич-
китѣ приятели и познайници на покойникъ,
да присѣтствуватъ на опѣлото, което ще стане
въ съборната църква, утрѣ на 20-й по 11 часа
сутринта, на което опѣло и Негово Висо-
чество ще присѣтствува.“

Въ означеното врѣме, въ съборната чер-
кова се събрало множество жители отъ столицата
и опѣването станало въ присѣтствието на
Негово Височество, дипломатическитѣ агенти
и множество офицери и войници отъ гарни-
зона. На лицето на всѣкий Българинъ се виж-
дало тиха печаль и скръбъ, за тъй рано пенита-
нитѣ нещастия и загуби, на мнозина млади
български снове, но въ сѣщото врѣме, не
можало да се не забѣлѣжатъ у тяхъ и новитѣ

чувства: увѣренность, гордость и собствено достоинство, които дава побѣдата. На гроба, когато се канѣли да извършатъ послѣдний обрядъ, Негово Височество получишь телеграмма отъ родителитѣ на покойникъ, съ просба да се занесе и погребе тѣлото на синъ имъ, въ родния му градъ. Тутака Княза издаты нужднитѣ распорѣждания и тѣлото на Маринова било отнесено въ близката черковна килийка, а отъ послѣ балзамирано. Незабравитъ сжщеврѣменно добродушни Господарь и да утѣни опечаленитѣ родители съ отговоръ, че ще имъ изпълни просбата, макаръ врѣмето и да било твърдѣ лошево.

Доленаложенитѣ отзиви и съчувствия, засти отъ вѣстникитѣ: „Търновска Конституция“ и „Славянинъ“, най-ясно показватъ, че загубата на Капитана Мариновъ и неговото жалѣяние не било само една обикновенна вънкашность, а общъ трауръ за всичкитѣ столични и руссенски граждани. Отъ сжщитѣ вѣстници, се вижда, какво участие взело почти всичкото население отъ тѣзи два града, при съпровожданieto, посрѣщанieto и въобще отдаването послѣдната честь къмъ останкитѣ на покойникъ.

Въ 47-й брой на в. „Славянинъ“ (1885) г. е изказанъ слѣдующий отзывъ, при извѣстнето за нараняването на Капитана Маринова:

„За Г. Маринова, адютанта на Негово Височество, който лѣжи въ княжеский дворець съ пробити гърди, ни минаватъ отъ София, че неговото юначество на боиното поле било без-

примѣрно, че той се билъ като левъ и нанесълъ на Сърбетъ голѣми поражения. Дано Богъ му помогне и го съхрани за България, която има голѣма нужда отъ такива синове.“

Въ 189 брой (1885 г.) на в. „Търновска Конституция“ е написано слѣдующето, по случай на смъртта и погребението на Капитана Маринова.

„На 18-й прѣзъ нощта, капитанъ Мариновъ, флигелъ-адютантъ на Н. Височество и командиръ на 3-й Бдинскій полкъ, почина отъ тѣжкитѣ рани, които бѣ получилъ въ сражението подъ Сливница. На 19-й, часътъ на 11 прѣдъ пладне, покойникъ се погребе съ небивало тържество. На погребението присѣдствува самъ Н. Височество и съпроводи покойника до гробищата. Гроба на покойникъ се покриваше отъ множество вѣнци, мѣжду които личеше вѣнецътъ, който бѣ сложенъ отъ щаба на любящия го Бдинскій полкъ. Отъ черкова до гробищата, покойникъ се возеше отъ артилерийска кола и съпровождаше отъ една дружина на 1-й Софійскій полкъ и отъ една полубатарея, прѣдшествувани отъ цѣлото почти столично население. При свѣршването на опѣлото, когато хора почна да пѣе: „вѣчна му память“, дружината и артилерията изгърмѣха залпомъ, нѣколко пѣти.“

Въ 57-й брой на в. „Славянинъ“ е помѣстенъ отъ приятелитѣ на Капитанъ Маринова, слѣдующий некрологъ:

„Капитанъ Маринъ Я. Мариновъ“

(родомъ отъ г. Руссе)

„Въ най-красна младина, при най-голъма слава и велика заслуга, се отдѣля отъ земния животъ, като нанася неутѣшима скръбъ на родителитѣ си, сродници и приятели. Покойния раненъ отъ неприятеля при Сливница, прѣдаты Богу душа на 19-й того въ София!“

„Вѣчна му память!“

Въ брой 58, на сжщии вѣстникъ (1886 г.) е написано слѣдующето, за посрѣщаннето и погребванието пристигналото тѣло на покойния, въ родния му градъ:

„На 26-й Декемврий заранъта, биде тържественно посрѣщнато тѣлото на героя Капитана Маринъ Я. Мариновъ, което по желанието на неговитѣ родители, биде пренесено въ Русчукъ. Множество народъ, една дружина съдати съ военната музика, ученици и ученички бѣха изтѣзли отъ вѣнъ града, къмъ Търновскій пътъ да посрѣщнатъ отличния пълководецъ, който се рани при Сливница, като се бори срѣщу неприятеля. Тѣлото се посрѣщна и занесе въ черква, гдѣто слѣдъ единъ парастасъ и едно слово, което се исказа, се занесе съ сжщото тържество до гробницата. Тамъ слѣдъ едно слово, се положи въ гроба. Въ-

общо отдадената честъ на покойника, бѣше една отъ най-тържественнитѣ.“

На пълно заслужилъ Капитанъ Мариновъ на Княза и отечеството онази обичъ, която както Господаря, тъй и всичкитѣ които знаяхъ или чуяхъ отъ разказа на познаницитѣ името му, изказахъ такова дълбоко съчувствие и съболѣзнование, за прѣждѣврѣ-менната му загуба. Такива дѣла, като вѣр-ность къмъ Господаря и храбрость на бой-ното поле, дѣйствително заслужаватъ всена-родна обичъ. Въ неговото лице, ний мислено се молихме и испрацахъ всички герои, пад-нали прѣзъ Българо-Сръбската война, памятьта и имената на които сме длъжни да увѣкове-чимъ, тъй като тѣ сж залогъ на днешната ни свобода и благоденствие.

Капитанъ Данаджиевъ.

КАПИТАНЪ ДАНАДЖИЕВЪ

Командующий 3-та батарея отъ I-й Артиллерийскій на Н. В. Княза
Александра полкъ.

Василь Ивановичъ Данаджиевъ, е роденъ, на 1-ий Марта 1858 година, въ градъ Ески-Джумая.

Макаръ родителитѣ му и да не сж били особено състоятелни, но тѣ не се спрѣли прѣдъ нищо, за да дадѣтъ колкото било възможно въ него врѣме, подобающето възпитание на чедото си. Обаче и маткинитѣ Василь не билъ такъвъ, щото да не оправдай грижитѣ имъ. Още на шестнайсетъ годишната си възраст (въ 1875 година), той съ отличие свършилъ Ески-Джумайското трикласно училище и като нѣмало срѣдства за под-нататъшното му издържанье, билъ изпратенъ за г. Кюстендже, където постигналъ при единъ търговецъ. Послушността, добрия нравъ и безукорезненното поведение, които показати въ врѣме на двѣ годишното си прѣбыванье, спечелели пълното довѣрие на господаря му, който му и повѣрилъ отдѣлна търговска контора, като

съдружникъ на печалобитѣ. Но не било съдено Данаджиеву да остане търговецъ, негова успѣхъ въ търговията тукъ се и прѣкъсва: освобождението ни отъ Турция, даде ново направление и потокъ на такива млади сили. Като съвършеннолѣтенъ за прѣдстоящия воененъ наборъ, той билъ взетъ новобранецъ, на 12-и Декемврий 1878 год., а слѣдъ малко врѣме — билъ отправенъ въ открившето се Военно училище, курсътъ на което свършилъ заедно съ офицеритѣ отъ първия выпускъ и на 10-и Май 1879 год. — билъ произведенъ въ първия офицерскій чинъ *подпоручикъ*, съ назначение за субалтернъ офицеринъ въ артиллерийскитѣ паркове, въ гр. Разградъ. Въ парковетѣ служилъ една и половина година, а послѣ билъ прѣмѣстенъ въ артиллерийската лаборатория въ г. Руссе, кждѣто за приготвяне фейерверкери и бенгалски огньове, за пълноминацията и освѣтленето на града, направени въ честъ на Сърбскій Кралъ Милана, билъ награденъ съ сърбската декорация, „Такова“ V степенъ. Слѣдъ това, Данаджиевъ билъ прѣведенъ въ I артиллерийскій полкъ, кждѣто му се случило слѣдующето нещастие:

Единъ день ималъ злополучието, да се качи въ врѣме на учение на единъ вироглавъ конь, който се разярилъ, станалъ неукротимъ и го повлѣкалъ; отъ опасение да не се прѣбие съ коня заедно, Данаджиевъ се хвърлилъ отъ него, като си строшилъ лѣвия кракъ. Ужасно било разказватъ, това строшаванне:

свирката на кокътътъ му била искокнала прѣзъ мѣсото и той пролѣжалъ болѣнъ повече отъ шесть мѣсеца, като прѣнесеть съ рѣдко търпѣние всичкитѣ мъжц, особено при опитиванieto на докторитѣ, да намѣстятъ искокналии кокалъ.

На 30-и Августъ 1882 год. Данаджиевъ билъ произведенъ въ чинъ *поручикъ*, а на слѣдующата година, заедно съ други офицери отъ първий выпускъ, — билъ командированъ въ русскитѣ войски, въ г. Москва, за практическото изучаване на артиллерийската служба.

На 30-и Августъ 1885 год. още въ Русия, Данаджиевъ билъ произведенъ въ чинъ *капитанъ* и по случай мобилизацията на нашата армия, билъ извиканъ и назначенъ да командува 3-та батарея отъ I-ий артиллерийскій полкъ.

Съ батареята си, Данаджиевъ участвалъ най-първо въ сражението на 3-и Ноемврий, при Царибродъ и Драгоманъ, заедно съ четвъртата дружина отъ Прѣславскій полкъ, като се мъчилъ да подведе двѣ оръдия на позиция, но по причина на неудобствата на мѣстността и силния натискъ на многочисленния неприятель, отстъпилъ на спившишкитѣ позиции. На послѣднитѣ, той билъ назначенъ на 5-ий Ноемврий, въ Прѣславскій редутъ и окопитѣ около с. Алдемирѫнци. Въ редута е ималъ расположени двѣ оръдия, а останалитѣ сж били въ окопитѣ. Какъ той дѣйствувалъ съ батерията си ерѣнцъ сърбетъ

може се заключи отъ това, че съ убийственний си огънь, той обърна въ вниманието на всичкитѣ дѣйствующи противъ него артиллерійски части, които починаха да го обстрѣватъ съ гранати като градъ. Особенно било несносно положението на артиллериститѣ въ редута: сърбската артиллерия се пристрѣляла въ този редутъ много добръ, и сполучливо обстрѣлявала вътрѣшността му. Безъ ни най-малко да гледа или се плаши, храбриитѣ Данаджиевъ, продължаваха да отговаря на неприятелскитѣ вистрѣли. Той твърдѣ добръ разбиралъ важността на този моментъ, отъ тъй нареченнй артиллерійскй бой, подиръ когото обикновено, всѣкога слѣдва и пѣхотна атака. Едно подбито и замлъкнало неприятелско оръдие или единъ сполучливо падналъ артиллерійскй снарядъ въ редоветѣ на атакующата колона и ето, че е достигната до нѣкъдѣ цѣльта на артиллериста. Къдѣ 2½ часа слѣдъ пладня, Данаджиевъ, съ бинокль въ ржцѣ, неустрашимо се издигналъ надъ редута около едно свое оръдие, за да слѣди за паданнето на пустинатата своя граната, но въ този моментъ, неприятелска граната ударва право въ амбразурата, адски се прѣсва и го убива моментално. Ето що разказва за този случай, тогавашнй наводчикъ на едното подбито оръдие — Добри Ивановъ, който е уцѣлелъ и повишенъ въ звание младши фейерверкеръ и сега състои на свръхерочна служба въ 3-та батарея отъ 4-й Артиллерійскй на Н. Ц. Височество полкъ.

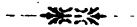
„Бѣше вторникъ, когато се върнахме отъ кждѣ Царибродъ и поставиха нашия взводъ въ едно укрѣпление при Сливница. Като се развидѣля захвана се боя и ний почнахме да стрѣляме по неприятелската артиллерия. Вискода се да сме нанесли голѣмъ вредъ, защото неприятелскитѣ гранати почнаха да ни обесниватъ като градъ, — не смѣишъ и да се покажишъ. Кждѣ 2 часа слѣдъ пладнѣ, при насъ дойдохъ двама офицери отъ Прѣславския полкъ и съ тѣхъ още едно съдатче, което казаха, че било циганче. Офицеритѣ почнаха да приказватъ съ батареинния командиръ и ний чухме да говорятъ, че сърбетъ се пристрѣлялъ въ нашитѣ шанси. Прѣзъ това врѣме, азъ бѣхъ навелъ моето оръдие и батареинния заповѣда да стрѣляме, като се надигна да гледа съ бинокле, кждѣ ще падне нашата граната, но въ сжщия часъ, пукна и единъ неприятелски тогъ. Зачу се фучение, всички се снижихме, но въ сжщото врѣме, неприятелската граната се прѣсна и азъ видѣхъ, че подхвъркна на горѣ една фуражка и нѣщо като бѣла пѣна. Въ сжщото врѣме чухъ и видѣхъ, че извика циганчето, като се залови и пристисна съ ръцѣ за корема. Изгзнахме се подиръ това и какво да видимъ? — Командира, едина отъ нѣхотнитѣ офицери и циганчето лѣжатъ убити, а лафета на мойто оръдие — счупенъ. На командира главата бѣше размазана, темето и мозака ги нѣмаше, а подъ лѣвата му мишица се димеше нѣщо; момчетата се впуснаха да видѣтъ

какво горн и изгженихъ шинеле му, които се запаляхъ отъ гранатата. Следъ това ний се оттеглихме, а командире и офицери на ги прибрахъ и занесохъ да погребѣхъ въ Сливница.“

Така свършилъ днитъ си капитанъ Данаджиевъ, младъ, пълень съ надѣжда и увѣренность за щастливо бъдѣще. Почина и той въ онова кърваво море, което прѣждеврѣменно погълна живота на стотина момци. Трагическата му и славна смъртъ, неволно ни навежда на мисль, че щастieto на народитъ, т. е. политическата имъ свобода и независимость, се придобиватъ твърдѣ скъпо и само съ кървави жертви. Отечеството жертвува много таквиъ синове, за да унази съществуванieto си. Потомството ще се учи отъ подобни примѣри на геройско самопожертвувание, какъ да пазн и то, съ кървави жертви придобитата свобода. Имената на героитъ никога се не забравятъ и разказа за тѣхната славна смъртъ, ще минава изъ родъ — въ родъ, записани въ исторiята. Всичко това твърдѣ добръ знаеше храбрий Данаджиевъ, когато тръгваше за боиното поле и съ извънредно спокойствие и рѣшителность участвоваше въ боя, като очакваше веѣки часъ славната смъртъ. Сждбата не закъсене да се обади и да го избави отъ тежко и дълго мъчение, като му испрати моментална смъртъ — вѣнецъ за неустрашимий и славень герой.

Съ подобитие лафетъ и тогъ, за когото ни разказа наводчика Добри Ивановъ и до

сега ежедневно стрѣлять въ столицата, за да извѣстятъ 12-и часъ прѣзъ деньтъ. Всѣми отъ другаритѣ на покойния, които знаятъ исторiята на този лафетъ и тогѣ, припомня си при всѣкадневното му изгърмиванне и за храбритѣ поборници — Данадинова и Папанчева, които както ги нарича въ скръбното си извѣстие, до родителитѣ на покойния Папанчевъ и бившии командиру на Прѣславскій полкъ, капитанъ Диковъ, сж съперничели по между си съ своята неустрашимость.

Капитанъ Златевъ.

КАПИТАНЪ ЗЛАТЕВЪ

Командующий 3-та дружина отъ 8-й пѣши Приморскій полкъ.

Единственната жертва, която Приморскій полкъ положилъ отъ офицеритѣ си, за защитата на отечеството въ войната съ сѣрбия, бѣ *Иванъ Атанасовъ Златевъ*, роденъ на 28-иъ Януарій 1854 г. въ г. Руссе.

Още отъ малкиъ, Златевъ показатъ голѣма наклонность да се учи, което твърдѣ зараднало родителитѣ му; всѣкога той билъ единъ изъ мѣжду най-редовнитѣ ученици въ руссенското училище, което прѣзъ онова врѣме се считало за едно отъ първитѣ български училища. Най-послѣ, кждѣ 20-та си година, той, надържалъ блѣстящъ экзаменъ на испититѣ, въ послѣдний IV-иъ классъ и по прѣпорѣката на учителитѣ си, билъ условенъ за учителъ въ едно отъ руссенскитѣ махленски училища.

Като първоначаленъ народенъ учителъ, Златевъ, останалъ въ родния си градъ безпреривно четири години, гдѣто освѣтъ другото, взематъ най-живо участие въ тогавашното политическо движение на руссенскитѣ

младежи, които както е павѣстно, съставляваха единъ отъ главнитѣ клонове на *Български революционни комитетъ*. Скоро слѣдъ това се наченхла Русско-Турската война и Златевъ, съ още нѣкой свои другари, намислихъ да прѣбѣгне къмъ страната на освободителитѣ. Всички средства били опитани за тази цѣль, но широкій Дунавъ и безчисленнитѣ турски стражи — на всичко бъркали. Тежко било тукъ положението на Златева: днитѣ му се показвали за цѣли вѣкове, но той съ юнашко търпение прѣнесъхъ до край всичкитѣ негоди на войната, а особено обсадата и бомбардировката на родний му градъ. Стѣдъ заключаването на Санъ-Стефанскій договоръ, за Златева настѣпихъ други редъ: не сварили той да обмисли какво да прѣдприеме и ето, че се наченхло свикването на първий наборъ новобранци, за съставяние първитѣ български дружини. Като единъ отъ най-надѣханитѣ и увѣренитѣ въ убѣжденията си, — да бѣде полезенъ, да служи и да се жертвува кога му дойде редътъ, Златевъ, билъ единъ пѣзъ мѣжду първитѣ, които се явили въ наборната коммисия. На 8-й Августъ 1878 год. той билъ приетъ и зачисленъ на служба въ бившата Русска № 23 дружина, и не слѣдъ много врѣме — отпавенъ въ откриването се Военно училище, което на 10-й Май 1879 г. свършилъ и билъ произведенъ въ първий офицерскій чинъ *поручикъ*, който отъ послѣ бѣ преименуванъ — *подпоручикъ*.

Отъ Военното училище, Златевъ билъ назначенъ на служба въ бивната Варненска 20 пѣша дружина, която отъ послѣ влѣзе въ състава на Приморскій полкъ, като 3-та дружина и съ която, на Златева било сѣдено, да ѝ бѣде слѣдъ време, *първи български дружиненъ командиръ*, като зачеталъ съ смъртта си славата ѝ, въ бѣдницата ни военна история.

Твърдѣ разнообразни сѣ били поръченията и възлаганитѣ обязанности, които Златевъ е ималъ при прѣминаването на службата си: бивалъ той назначаванъ да командува и вакантни роты, на да завѣдва отдѣлно и учебни команди, като прѣминалъ и прѣзъ повечето длѣжности при щаба на дружината, — отъ първо завѣдующий оржикнето, а послѣ и кончезникъ. Въ 1879 г. Златевъ билъ командированъ въ околността на г. Балчикъ, за прѣслѣдване разбойниците, а слѣдъ завръщаннето си изъ командировката, билъ назначенъ за членъ въ полевия воененъ сѣдъ, за сѣденне изловенитѣ разбойници и тѣхни укриватели.

Въ 1882 г. Августъ 30-й, Златевъ билъ произведенъ въ чинъ *поручикъ*, а на 30-й Августъ 1885 г. — въ чинъ *капитанъ*.

Като по-старъ на години и по-опитенъ въ живота отъ съслуживцитѣ си другари, Златевъ, всекога се ползувалъ мѣжду тѣхъ съ особенно уважение и любовь, а мълчаливий му и добръ характеръ го правилъ, щото всекий отъ другаритѣ му, да търси неговитѣ

съвѣти и расположение. Тихо и еднообразно прѣкарватъ той живота си, заедно съ старата си майка, която не веднѣжъ му загатвала да го задоми; най-послѣ, нейнитѣ желанія били изпълнени и прѣзъ зимата на 1884—5 г. Златевъ встъпилъ въ бракъ съ сегашната си овдовѣла сжируга. Но не било съдено Златеву, да се радва дълго на щастливий семеенъ животъ, скоро настѣпило врѣме, което припомнило прѣдшнитѣ мечтания отъ младитѣ му години: обявило се съединението, наченжала се мобилизацията и той се заловилъ съ най-голяма енергия, да подготви дружината си, за прѣдстоящитѣ случайности.

Както е извѣстно, веднага слѣдъ мобилизацията, сѣверно-българскитѣ полкове, бѣхжъ отправени къмъ турската граница, отъ кждѣто се очаквахжъ бѣдѣщитѣ неприятелски дѣйствиия. На Приморекскій полкъ се паднало, да се расположи на участъка на позициитѣ при г. Ямболъ, кждѣто го и заварило извѣстието за обявяването на войната отъ Сърбия и отъ кждѣто трѣбаше да бърза за да пристигне на сръбската граница. До нѣкждѣ, полкътъ можилъ да се въсползува отъ желѣзницата, но отъ послѣдната ѣ станция и до Сливница — пространство съставлявающе около 112 километра, полкътъ го прѣминалъ за 36 часа, което едва ли не е единственний случай отъ походитѣ, въ новата военна история! 112 километра въ 36 часа, заедно съ почивкитѣ, нощитѣ, прѣзъ балканскитѣ мѣста и въ най-кално

време, това на кога трѣбва да се дѣлжи? — Ако е признато, че душата на една армия съставляватъ офицеритѣ ѝ, то за този чуденъ походъ, трѣбва да се благодари само тѣмъ, единъ изъ първитѣ или иниціаторитѣ мѣжду които е билъ и Капитанъ Златевъ, на чело съ своята дружина.

На 7-и Ноемврий вечерта, цѣлий полкъ билъ сгруппиранъ на Сливница. Отсѣжкването на сърбѣтъ и радостното извѣстие за побѣдата, съвсемъ въодушевило тѣи нарѣчении „анадолецкии алай“^{*)}; тѣ като че не вървели, макаръ другия день и да имъ билъ прѣдоставенъ, да си починатъ отъ трудний прѣходъ. Отъ друга страна казватъ, твърдѣ неприятно било на Приморциитѣ, които си прѣдполагали, че за тѣхъ не ще останѣла никаква частъ отъ побѣдата и славата. Въ такова настроение, тѣ прѣкарали 8-и Ноемврий, но ето настѣпилъ другъ день и тѣмъ било обѣщано, да ги кръстатъ и окждатъ съ барутний димъ. Чакали тѣ, цѣлий день и едва къдѣ вечерта били извинзани двѣ дружини за подкрѣпление, при прѣвземанieto на Драгоманскитѣ височини, но и то било на пусто: до като пристигнахтъ, прѣднитѣ войски си свършили сами работата, безъ тѣхната помощъ.

*) Този восточенъ прѣкоръ Приморцитѣ получили, вслѣствие на прѣобладающия въ полка элементъ *мамузи*, които говорятъ повечето по турски.

Настъпнѣтъ 10-и Ноемвриѣ, когато нашата армия прѣварала въ разни съсредоточенни и формирования на отдѣлни отряди, за прѣдстоящото общо настѣпление. Въ тѣзи формирования дружината на капитана Златева се паднала въ отряда на капитана Радка Димитрова, който еъ 11-и Ноемвриѣ, настѣпнѣтъ къмъ Цариброденитѣ височини. Никакъвъ особенъ бой не е ималъ отряда прѣзъ този день; едва рѣдъ вѣтеръта билъ откритъ малко по-силненъ артиллерийски и ружеевъ огнь, но дружината на Златева не взела участие, а останала въ резервъ. Най-послѣ настѣпнѣтъ 12-и Ноемвриѣ, день злочестенъ за Златева, но което никой не прѣдвѣждахъ, тъй като извѣстно било, че и този день трѣбало да се прѣкара въ приготвяване за общото настѣпление. Само на Златева повѣяло нѣкакво си прѣдчувствие, че приближава неговия край. Забѣлѣжително било разказваеъ, това прѣдчувствие: въпреки свойственната му веселость, той прѣзъ този день особно се билъ измѣнилъ. Нѣкаква тиха и необяснима замисленность го обзела и най-послѣ той, самъ си прѣдсказалъ, че ще бѣде убитъ, като се распорѣдилъ за завѣщанне, нѣщо което на многима други участници и прѣзъ умъ не минавало. Прѣзъ цѣлата нощ, сръщу 12-и Ноемвриѣ, той не магналъ: образитѣ на най-милитѣ му живи същества, неотстъпчиво го прѣслѣждали, като че искали да се простетъ. Тѣзи мисли до толкова го овладѣли, щото сутринята нѣкои отъ другаритѣ му, ясно за-

бѣлѣжилъ мрачното му настроеніе. На всички нѣмъ запитвания, той замислено отговарялъ: „струва ми се, че днесъ ще бѣда убѣтъ.“
.....

Прѣзъ този день, както спомѣнахме и по-горѣ, не се прѣдполагалъ никакъвъ бой: даже казвалъ, запрячено било да се не наченватъ никакви дѣйствиа, но една дружина отъ Търновскій полкъ, входяща въ състава на сѣщій отрядъ, не била своевременно извѣстена за това и случайно завързала бой съ неприятеля, който заемалъ още една командующа висота при Царибродъ. Главнокомандующій Князь Александръ, заповѣдалъ на този отрядъ да прѣвземе горната висота съ пристѣпъ. Рѣшително, на конь и съ извадена сабя въ ръка, повелъ Златевъ дружината си; за негово нещастіе и днесъ му се паднало да бѣде отзадъ въ резервъ, където най-много обесивали, неприятелскитѣ, пущани безъ прицѣлване куршуми. Такъвъ единъ куршумъ, наричанъ по русски „шальная пуля“, пронизалъ гърдитѣ на Златева.

Прѣдчувствието се сбѣдижало: не сварилъ той и да изговори нѣщо, само си вложилъ извадената сабя въ ножната, заклатилъ се и падналъ отъ коня.

Като молния се разнесло извѣстнето между отряда, за случившето се нещастіе. На всички била тежка и чувствителна прѣждевръмнената загуба на старіи другарь, но заедно съ това ясно се забѣлѣзвало и новопоявившето се чув-

свѣти и расположење. Тихо и еднообразно прѣкарвалъ той живота си, заедно съ старата си майка, която не веднѣжъ му загатвала да го задоми; най-послѣ, нейнитѣ желанія били исполнени и прѣзъ зимата на 1884—5 г. Златевъ встъпилъ въ бракъ съ сегашната си овдовѣла сжируга. Но не било сѣдено Златеву, да се радва дълго на щастливий семеенъ животъ, скоро настѣпило врѣме, което припомнило прѣдшнитѣ мечтания отъ младитѣ му години: обявило се съединението, наченжала се мобилизацията и той се заловилъ съ най-голяма енергия, да подготви дружината си, за прѣдстоящитѣ случайности.

Както е извѣстно, веднага слѣдъ мобилизацията, сѣверно-българскитѣ полкове, бѣхъ отправени къмъ турската граница, отъ еждѣто се очаквахъ бѣдѣщитѣ неприятелски дѣйствия. На Приморскій полкъ се паднало, да се расположи на участъка на позициитѣ при г. Ямболъ, еждѣто го и заварило извѣстното за обявяването на войната отъ Сърбия и отъ еждѣто трѣбаше да бърза за да пристигне на сръбската граница. До нѣкаждѣ, полкътъ можилъ да се въсползува отъ желѣзницата, но отъ послѣдната ѣ станция и до Сливница — пространство съставлявающе около 112 километра, полкътъ го прѣминуалъ за 36 часа, което едва ли не е единствениий случай отъ походитѣ, въ новата военна история! 112 километра въ 36 часа, заедно съ почивкитѣ, нощитѣ, прѣзъ балканисти мѣста и въ най-кратко

време, това на кога трѣбва да се дѣлки? — Ако е признато, че дупата на една армия съставляватъ офицеритѣ ѝ, то за този чуденъ походъ, трѣбва да се благодари само тѣмъ, единъ изъ първитѣ или инициаторитѣ мѣжду които е билъ и Капитанъ Златевъ, на чело съ своята дружина.

На 7-и Ноемврий вечерята, цѣлний полкъ билъ сгруппиранъ на Сливница. Отетживанieto на сърбетѣ и радостното извѣстие за побѣдата, съвсемъ въодушевило тѣи нарѣчении „анадолецкѣи алаи“^{*)}; тѣ като че не вървели, макаръ другия день и да имъ билъ прѣдоставенъ, да си починатъ отъ трудний прѣходъ. Отъ друга страна казватъ, твърдѣ неприятно било на Прихорцитѣ, които си прѣдполагали, че за тѣхъ не ще останѣла никаква частъ отъ побѣдата и славата. Въ такова настроеніе, тѣ прѣкарвали 8-и Ноемврий, но ето настѣпилъ другъ день и тѣмъ било обѣщано, да ги кръстатъ и окждатъ съ барутний димъ. Чакали тѣ, цѣлний день и едва къдѣ вечерята били извинѣани двѣ дружини за подкрѣпление, при прѣвземанieto на Драгоманскитѣ височини, но и то било на пусто: до като пристигнатъ, прѣднитѣ войски си свършили сами работата, безъ тѣхната помощъ.

^{*)} Този въстоиченъ прѣкоръ Прихорцитѣ получили, вслѣдствие на прѣобладающия въ полка элементъ *мачузи*, които говорятъ повечето по турски.

Настъпникъ 10-и Ноемврий, когато нашата армия прѣварала въ разни съсредоточения и формирования на отдѣлни отряди, за прѣдстоящото общо настъпление. Въ тѣзи формирования, дружината на капитана Златева се паднала въ отряда на капитана Радка Димитрова, който е 11-и Ноемврий, настъпникъ към Царибродскитѣ височини. Никакъвъ особен бой не е ималъ отряда прѣзъ този день; едвѣждѣ вечерята били открити малко по-силен артиллерийски и ружейнъ огънь, но дружината на Златева не взела участие, а останала въ резервъ. Най-послѣ настъпникъ 12-и Ноемврий, день злочестенъ за Златева, но когото никой не прѣдвѣжда, тъй като извѣстно било, че и този день трѣбало да се прѣкара въ приготвяване за общото настъпление. Само и Златева имѣяло нѣкакво си прѣдчувствие, че приближава неговия край. Забѣлжително било разказватъ, това прѣдчувствие: въпреки своята степенната му веселостъ, той прѣзъ този ден особено се билъ измѣнилъ. Нѣкаква тиха и не обяснима замисленность го обзела и най-послѣ той, самъ си прѣдсказалъ, че ще бѣде убитъ, като се разпорѣдилъ за завѣщанне, нѣщо което на мнозина други участници и прѣзъ умъ не минавало. Прѣзъ цѣлата нощ, сръщу 12-и Ноемврий, той не спалъ: образиѣ на най-милиѣ му живи същества, неотстъпчиво го прѣслѣждали, като че искали да се простятъ. Тѣзи мисли до толкова го овладѣли, щото сутринята нѣкои отъ другаритѣ му, ясно за

бѣлѣжии мрачното му настроение. На венчикѣ имъ запитвания, той замислено отговарялъ: „струва ми се, че днесъ ще бѣда убитъ.“
.....

Прѣзъ този день, както спомѣнахме и погорѣ, не се прѣдполагалъ никакъвъ бой; даже казвать, запрѣтено било да се не наченать никакви дѣйствиа, но една дружина отъ Търновскій полкъ, входяща въ състава на ежичий отрядъ, не била своеврѣменно извѣстена за това и случайно завързала бой съ неприятеля, който заемалъ още една командующа висота при Царибродъ. Главнокомандующій Князь Александръ, заповѣдалъ на този отрядъ да прѣвземе горната висота съ пристѣжъ. Рѣшително, на конь и съ извадена сабя въ ръка, повесть Златевъ дружината си; за негово нещастие и днесъ му се паднало да бѣде отзадъ въ резервъ, къдѣто най-много обстрѣвали неприятелскитѣ; пуцани безъ прицѣлване куршуми. Такъвъ единъ куршумъ, наричанъ по русски „пальная пуля,“ пронизалъ гърдитѣ на Златева.

Прѣдчувствието се сбдижало: не сваришь той и да изговори нѣщо, само си вложилъ извадената сабя въ ножната, заклатилъ се и падналъ отъ коня.

Като молния се разнесло извѣстието между отряда, за случившето се нещастие. На венчикъ била тежка и чувствителна прѣждеврѣмнената загуба на старий другаръ, но заедно съ това ясно се забѣлѣзвало и новопоявившето се чув-

ство, да отмъстятъ на братоубициѣтъ за падналитѣ жертви. Само баталіона на капитана Катанича имать участъта, да испита яростъта на това отмъщение и при всичко, че неприятеля се отчаянно защитаваѣтъ на недостъпната си позиция, атаката на нашитѣ била още по-блѣстяща, тъй като сърбетѣ дочакали ржченъ бой, а самии Катаничѣ билъ раненъ и заробенъ.

На другия день, 13-и Ноемврий, тѣлотѣ на Златева било погребено на една выдающа се височина въ Царибродскитѣ гробища. Следъ свършването на неприятелскитѣ дѣйствиия, другаритѣ на покойния, при завръщаннето си обратно прѣзъ Царибродъ, отслужили панахида въ присѣдствието на цѣлий полкъ, гдѣто полковни командиръ казалъ по този случай и слово. Сжщо тогава сж обградилъ гроба му съ пармаклжци, като поставили и единъ голѣмъ дървенъ кръстъ, който ясно се виждаѣтъ кога се пътувало по новопостроената желѣзница. Въ сегашно врѣме, казватъ, както пармаклжцитѣ, тъй и кръста, почнали да се раскапватъ и въобще дохождатъ до такова състояние, щото всичко да изчезне, което може да напомни за нѣкогашини скроменъ български патриотъ.

Тъй прѣкаралъ живота си капитанъ Златевъ, като останалъ дори и въ последнитѣ минути, неизмѣнимъ на своя характеръ: съ малко думи, да върши много. Съ това качество на характера си, той се отличаваѣтъ на всекъждѣ, на дори и въ частниѣ си животъ.

Въ всѣко прѣдприятіе или служебно-поручаніе, той виждатъ своя дългъ и мълчаливо но съ енергии се стремятъ за изпълненіето му. Тѣй постъпихъ тоѣ и на 12-и Ноемврий, когато го овладѣли най-мрачните мисли, за вѣчна раздѣла съ жена, дѣца, майка и свѣтъ; мислено се тоѣ простихъ съ тѣхъ и щомъ като повелъ дружината си, забравихъ за всичко, освѣнь мисльта, да се надвие неприятели. Сами крушумъ, като че познаватъ своята жертва и се забихъ силно, за да отнеме минутно живота на добросъвѣстний патриотъ и достоенъ синъ на отечеството.

Славната смъртъ на капитана Златева, ще бжде гордость на наследника на името му, който е останалъ да носи съ гордость това име, за да бжде достоенъ синъ на баща си и бждещъ поборникъ на отечеството си.

Поручикъ Загорски.

ПОРУЧИКЪ ЗАГОРСКИ

Командующий 14-та рота отъ 2-й пѣши Струмскій полкъ.

Григоръ Петровъ Загорски е роденъ, на 20-ий Януарий 1862 година, въ градъ Берковица.

Баща му — Хаджи Петръ, не се спрѣтъ прѣдъ нищо, за да даде колкото било възможно, по-добро възпитание на първото си чедо, а като по-първъ и влиятеленъ берковски жителъ, той, всекога се грижилъ и дѣйствиуваъ, да бждатъ градекиѣ имъ училища добръ наредени. Какво образование можикъ да даде на сина си въ родний му градъ, не е извѣстно, но вижда се, че не останали пусти грижитъ на добрия баща, защото въ 1879 година, ний намираме достойний му синъ, въ Военното училище, което на 30-й Августъ 1882 год. съкършилъ и билъ произведенъ въ чинъ *Подпоручикъ*, съ зачисление на служба, въ бившата 3-та Радомирска дружина, която отъ послѣ втѣзе въ състава на Струмскій полкъ.

Отъ това врѣме се начева служебната дѣятелность на поручика Загорски, която макаръ и за кжсо врѣме, но се отличавала съ

голяма точностъ въ изпълнение възложенитѣ нему обязанности.

Младъ, хубавецъ, строенъ и точенъ въ службата, Загорски, не останалъ не забѣлѣзанъ отъ началството си, което го назначило да бѣде дружиненъ адютантъ, въ която длъжностъ останалъ до произвежданieto му въ чинъ *Поручикъ*, 30-и Августъ 1885 год.

Слѣдъ оттегляването на рускиятѣ офицери на повечето отъ българскиятѣ прѣдстоеше, да заематъ тѣхнитѣ мѣста. Въ това число падна и поручикъ Загорски, който като особено младъ, не само замечталъ да бѣде достоинъ на мѣстото си, но и съ нетърпѣние очаквалъ случая, да покаже храбростта си. Всичкиятѣ свѣтъ, на даже нѣкои и отъ нашитѣ, мислѣхъ тогава, че съ отиваннето на рускиятѣ офицери, България е оставена на произвола на съдбата, като глѣдахъ съ прѣзрително и смѣшно съжаление на останалитѣ наши офицери, повечето въ чинове на подпоручици и поручици; обаче какви бѣха резултатитѣ? — Да ли не бѣ срамно отъ послѣ на прѣдвидливитѣ мислителци, когато видѣхъ, че тѣзи млади и неопитни офицери, съ свойственното на българина самолюбие и собствено достоинство, не само надминахъ своитѣ учители, но и доказахъ, че силната воля и трудолюбие, прѣмахватъ всѣкакви прѣпятствия и опасности.

Съ особенно старание и енергия се заелъ за всичко младий Загорски, който въ добавкъ и възмутенъ отъ нахалната пострѣлка на ста-

рие, алчни и завистливъ сърбски генералъ, цѣлъ се вдалъ въ свѣтостъта на народното дѣло. Неговата славна смъртъ, причинена отъ три, една слѣдъ друга и получени въ едно и също сражение рани, доказватъ какъ е той изпълнилъ свойтъ дългъ къмъ отечеството.

Тукъ по-долу, излагаме добититъ свѣденія, за участието на поручика Загорски въ походитъ и сраженията, които свѣдѣния смъ сообщени отъ баща му, а също и единъ неговъ другаръ по бойното поле.

Отъ начало, Загорски, заедно съ полкътъ си, отпразилъ се да укрѣпява границата отъ къмъ Турция, при Кюстендилъ, но слѣдъ измѣненіето на политическитъ обстоятелства, полкътъ билъ отпразенъ да укрѣпява границата отъ каѣдъ Сърбия. Слѣдъ почиваніето на военнитъ дѣйствія, първото сражение въ което Стружскій полкъ взелъ участие, е било на Трънскитъ позиции, отъ които, както е извѣстно, отетѣли и се присеждали къмъ защитницитъ на Сливница. На 5-иі Ноемвриі, ротата на Загорски се паднала въ състава на този отрядъ, който трѣбваше да атакува сърбското лѣво крило при с. Мало-Малово, за да обезпечи нашии дѣсеніи флангъ, отъ неприятелскіи обходъ.

Тази атака е била именно онази, която началника на нашието дѣсно крило, Капитанъ Бендеревъ, прѣдприелъ съ голѣмъ рискъ, за да обезпечи нашии флангъ. Съ гола сабя въ

ръжка, самъ и безъ други помощници-офицери, повелъ Загорски напредъ ротата си въ атака, но едвамъ встѣпилъ въ сферата на по-силното пищене на неприятелскитѣ куршуми, ето че го ранива единъ въ лѣвата ръжка. Бѣзъ никакво смѣщеніе, извадилъ си той, кършата, на бързо прѣвѣрзаль раната и отъ ново повелъ смѣтившата се рота, съ която и достигналъ до една курійка. Но вижда се, на това мѣсто било сѣдено, да свърши той, послѣднитѣ минути отъ своето сѣдѣствованіе: втори куршумъ го ударва въ дѣсеніи кракъ, отъ което, той, пакъ не почувствувалъ особена болка и се издигналъ да се опита да ли ще може да върви. Въ този именно моментъ, трети злодѣйски куршумъ, сполучливо замѣрва и право пронизва гърдитѣ на своята жертва. Обезсиленъ, падналъ, той на земята и повизалъ фелдфебеля, комуто прѣдалъ шапката си, като и казалъ да го неостава въ неприятелски ръцѣ. Силнитѣ болки и изобилно течение на буйната кръвъ, съвсемъ обезсилили умирающіи юнакъ и той съ послѣдньо напращаніе извикалъ: „въ наша земя да ма заровите,“ слѣдъ което на всегѣда затворилъ красивитѣ си очи. Добрия му и вѣренъ фелдфебелъ, прѣдъ нищо не се спрѣлъ, за да испълни послѣдната заповѣдь на ротнии си командиръ. Прѣзъ същии денъ се распорѣдилъ и го отнесахъ въ Спешница, където на другие денъ 6-ии Ноемврий, го погребали въ черковниитѣ дворъ.

Колко любопитно промѣненіе видѣли другаритѣ на този скроменъ, веселъ и безгриженъ момъкъ, прѣзъ мирно врѣме, въ сравненіе съ неговата дѣятелностъ на кървавото поле — въ битката! Юноша съ хубаво моминско лице, младъ и срамежливъ, се преобръща въ пълнолѣтенъ мъжъ, вдъхнатъ съ любовъ къмъ отечеството и ненавистъ къмъ несправедливо нападающій неприятель, като придобива такъва рѣшителностъ, която мнозина неповѣрвали при разказването на очевидцитѣ отъ ротата му.

Роднинитѣ на Поручика Загорски, слѣдъ получаваніе извѣстието за смъртта на сина имъ, паднали въ странна скръбъ. Майка му, искала на часа да замине, за да се увѣри въ истинността на туй лошо извѣстие, а бащата, съ свойственното нему хладнокрѣвие, обмислитъ, че тукъ съзидатъ нищо не ще помогнатъ на постигнато ги нещастие. У него наопаки, появило се онова чувство — гордостъ, гдѣто е далъ отъ себѣ си такава жертва за отечеството, за това, той се и заелъ, да изрази това си чувство, не само къмъ приятелитѣ, но и въобще къмъ цѣлото отечество.

Излагаситѣ тукъ телеграмми, които, уважаемий Х. Петръ Х. Плевнѣ, отпратилъ, а ежщо и получилъ отъ Н. В. Князь Александра, най-добрѣ свидѣтелствуватъ, какъ се той гордѣе, съ пожертвуванието единственний си синъ, за зацѣтата на отечеството.

Ето тѣзи телеграмми:

„СОФИЯ

„Негово Височество Българскии Князь Александър I“.

„Ваше Височество!“

„Слѣдъ новата година, честитивамъ Ви, побѣдата надъ неприятеля на славянството. Вашето име ще гърми въ историята по все-ленная.

Ваше Височество! Вий въздигнахте Българскии народъ прѣдъ Европа, да се слави; Вий встѣпихте въ рода на праотцигѣ ни: Крума, Симеона, Самуила, Асеня и Шишмана; Васъ нѣма да забрави Българскии народъ и Вашата любима и прѣдводителствувана отъ Васъ Българска войска. Тя изпълни своята задача, а съ нея заедно изпълни думата и кѣтвата за Княза и Отечеството и моятъ любимъ синъ, Вашиъ Поручикъ Григорий Петровъ Загорски, отъ Струмскии полкъ, който за Отечеството падна жертва при Сливница на 5-и Ноември. Нека Всѣвишній, подари на Ваше Височество дълги години и славно царуване надъ Санъ-Стефанска България.

„Да живѣе Ваше Височество и Българскии народъ. Аминъ“.

Работъ Ви: *Х. Петръ Х. Илчевъ*.

На тѣзи прѣлѣстни чувства, Негово Височество, благоволигѣ да отговори чрезъ Секретари си г. Танчищцова, съ слѣдующата телеграмма:

„Берковица

„Х. Петръ Х. Илиевъ.“

„Негово Височество крайно прочуgetво-
ванъ отъ прѣлѣстната ви телеграмма, Ви ис-
казва своитѣ съболѣзнования, за геройската
смъртъ на сина Ви, Поручика Загорски, който
подъ Сливница, изпълни своя дългъ за честта
и славата на отечеството. Негово Височество
желае отъ душа Вамъ и на семейството Ви,
здравие и благополучие прѣзъ настаналата
нова година“.

Освѣтъ горнята телеграмма, уважаемий
Х. Петръ, испратилъ за публикуване въ в.
„Зорница“ и слѣдующий некрологъ:

НЕКРОЛОГЪ.

„Долоподписанный, извѣстивамъ на почи-
таемитѣ си приятели, сродници и познайници,
че изгубихъ за всегда 24-годишния си любимъ
синъ, единчката ми надѣжда, по име Григорій
Х. Петровъ Загорски, поручикъ отъ българ-
ската армия, който командуване рота въ Струм-
ския № 2 пѣши полкъ. Той почина на 5-и
Ноември 1885 год. при Сливница, въ сра-
женнето за защитата на столицата ни София.
Той падна отъ три крупума, хвърлени отъ
неприятели на славянството.“

На всичкиѣ убити, както и на сина ми,
нека бѣде вѣчная память и лѣка прѣстъ, за
гдѣто геройски защитихъ Отецеството ни.
Намъ не остава друго на родителиѣ му, за

гдѣто ни остави въ скръбь и тѣга до живота
ни, освѣтъ да рѣчемъ: вѣчная ему память и
лѣгка прѣсть. Богъ да го прости!

Берковица. *Х. Петръ Х. Ишевъ.*

Злочестата майка на Поручика Загорски,
не се помирила само съ едно изражение на
чувства прѣдъ свѣтътъ. Щомъ се попра-
вило врѣмето и прѣстанали военнитѣ дѣйстви-
я отишла на Сливница, за да види и оплаче
на мѣстото гробътъ на злочестий си синъ, но
като не повѣрвала на указаний гробъ отъ се-
ленетѣ, тя се распорѣдила да го отроветъ,
за да се увѣри, тамъ ли почиватъ останкиѣ
на любимий ѝ първенецъ.

Какво е било положението на бѣдната
майка! Кждѣ сж останали онѣзи врѣ-
мена, когато е глѣдала своя хубавецъ, младъ,
здравъ, чистъвъ и още воененъ — офицеринъ!
О, злочести майки; мнозина могатъ само да
си прѣдставляватъ вашето положение, но ни-
кой не може тъй да го чувствува, както вий.
Само русекийтъ поетъ, Некрасовъ, е намѣрилъ
думи, да искажи размѣри и силата на вашитѣ
сълзи, въ единъ подобенъ случай, като казва:

„Виная ужасамъ войны,
При каждой новой жертвѣ боя
Мнѣ жаль не друга, не жены,
Мнѣ жаль не самага героя
Увы! утѣшиться жена,
И друга лучший другъ забудетъ, —
Но гдѣто есть душа одна —

Она до гроба помнить будетъ!
Срѣдь лицемѣрныхъ нашихъ дѣлъ
И всякой пошлости и прозы,
Однѣ я въ мирѣ подсмотрѣлъ
Святыя, искреннія слезы —
То слезы бѣдныхъ матерей!
Имъ не забыть своихъ дѣтей,
Погибшихъ на кровавой нивѣ,
Какъ не поднять плакучей ивъ
Своихъ поникнувшихъ вѣтвей

Подпоручикъ Ангеловъ.

Подпоручикъ Ангеловъ.

ПОДПОРУЧИКЪ АНГЕЛОВЪ

Командующий 15-та рота отъ 5-й пѣши Дунавскій полкъ.

Единъ отъ героитѣ, които първи посрѣщнахъ сѣрбетѣ на 3-ий Ноемврий, въ бойтъ при Врабча, е билъ, *Георги Григоровъ Ангеловъ*, роденъ въ 1863 год. въ г. Болградъ, отъ родители българи, прѣселеници въ Бесарабия.

Прѣди освобождение на България, Ангеловъ, при всичката бѣдность на родителитѣ си, можилъ да посѣщава болгарската гимназия, въ която свършилъ първитѣ два класса; но бѣдността на родителитѣ му, не позволила да продължава по-нататая и той, при всичката си наклоность да се учи, билъ принуденъ да напусти и се настани слуга при единъ кръчмаринъ, въ което положение го и заварилъ, последната Русско-Турска война.

Слѣдъ освобождението, когато се начело движенieto на българскитѣ младежи, да ставать: кой воененъ, кой сѣдия, или учителъ, майката на Ангелова — Параскева, увѣрена въ способноститѣ на сина си, казала му единъ день слѣдующитѣ думи: „чувай Героге, чувай майка, и най-никаквитѣ трѣгнали

да се учятъ, а ти какво мислишъ, отъ кръчмарлъжъ ли да прокопсанъ?“ Не било потребно нищо повече отъ тѣзи думи, за заглѣхналото самолюбие на горделивия Георге и той, загорѣлъ отъ желание отъ ново да се учи — единствено средство да не остане по-доленъ отъ връстниците си.

„Какво да се прави и кой пътъ да се избере,“ си помислилъ той; — „кой пътъ е най-краткия, за достигане честъ и слава?“ — Военний, му отговорило, съврѣменното настроение.

Смѣло и рѣшително пристѣпилъ Георги, за достигане прѣдначертания си планъ и ето какъ съобщава за това негово начало, зетъ му, Господинъ П:

„Азъ бѣхъ тогава у тѣхъ на квартира. Това мисля да бѣше, въ 1879 год. Той ми се примоли и азъ почнахъ да го подготвѣмъ по нѣкой прѣдмети. Задавахъ му, напримѣръ, по два листа, а той учеше по петъ. Съ голѣмъ ентузиазмъ и увлечение разказваше наученитѣ си уроци, особено по българската история; драго ми бѣше да го слушамъ като говори, гласътъ му ѣчаше като звонецъ! Ехъ, казвахъ си азъ, добръ за командуване гласъ има у това момче!“

Прѣвъ сжцата 1879 г. по Великъ-денъ, Ангеловъ, напѣтствуванъ отъ благопожеланията на майка си и учителя си, заминалъ за България, въ София, съ цѣль да постѣпи въ Воен-

ното училище, но за зла честъ, не можеше: казал му, че е слабъ по нѣкои прѣдмѣти, като му посвѣтвали да се върне и още подготви. Нѣмало какво да се прави и за да не остане съвсемъ безъ пари въ непозната страна, Ангеловъ рѣшише, да се върне назадъ въ Болградъ. — „Ехъ, спико! това връщанне не е на добро“ казала майка му, кога си дошешъ, като си мислѣла, че по би сполучилъ нейний Георги, ако би потърпилъ и потегилъ тамъ на мѣстото, въ София. Ни най-малко не се смѣтилъ Ангеловъ, отъ прѣдчувствителта на майка си. Съ още по-големо старание се заловилъ той, да се приготви и вече не по домашенъ начинъ, а като воленъ слушателъ. — въ III-й класъ на болгарската гимназия. На другата година, той пакъ заминалъ за София, където слѣдъ едно малко подготвяние по математиката, постѣпилъ въ Военното училище, което въ 1884 год. свършилъ заедно съ другаритѣ си отъ IV-й випускъ и билъ произведенъ въ чинъ *подпоручикъ*, съ зачисление на служба въ Силистренската дружина.

Слѣдъ явяваніето си въ дружината, Ангеловъ взелъ отпускъ и заминалъ да обиди родний си градъ.

Съ каква радостъ го посрѣщали роднинитѣ му, а особно майка му и какъ се зачудили прѣдшшнитѣ му приятели, които никога не мислили, че отъ извѣстний тъмъ крачмаринъ Георги, ще стане нѣкой пакъ офицеринъ! Всичкото прѣдшшно се забравило и всички се

затекли да видѣтъ и поздраветъ нѣкогашниѣ си приятель съ „добръ дошлъ,“ като го распитатъ какъ и какво сторилъ, та достигналъ това си положение. Съ всички, Ангеловъ се отнасялъ най-любезно и другарски. Всѣкому распрашилъ за своитѣ теглила и сиромашия, до като свърши училището. А какъ расказвалъ за земята, отъ кждѣто сж дошле тѣхнитѣ бащи! „Ехъ, говорили, рай е, а не като тукашнитѣ голи пустини!“ Чудѣли се болгарскитѣ Ангелови познаници на неговето постоянство и сладкъ расказъ за непозната тѣмъ бащина земя, като го не оставили ни единъ день не посѣтенъ. Радвалъ се и той на всички, като глѣдалъ, че не съвсѣмъ се изгубили патриотическитѣ чувства, на неговитѣ любопитни съотечественици. Ицѣли слова и сказки имъ говорили той, изъ българската история, като постоянно твърдѣлъ, да гледатъ и се завърнатъ въ праздната и райска земя — България.

Всичкитѣ тѣзи нѣща, може би, ще се видѣтъ като измислени, за тѣзи отъ читателитѣ, които не познаватъ лично подпоручика Ангелова, причина за което както сами осѣщаме и исповѣдаме е, блѣдното прѣдаване на всичкитѣ негови думи, възглагоде и чувства; но за това, ний се утѣшаваме поне съ тѣзи прѣдположения, че може би, настоящитѣ редове, ще възбудѣтъ желание въ нѣкого отъ по-близкитѣ му познайници, да се заематъ по-добръ и обширно опишетъ, многото испус-

нати нѣща, за този необикновенъ човѣкъ въ нашата млада армия.

Съ своитѣ взглядове и чувства, повтораме, нѣщо необикновено е изобразѣвать отъ себѣ си подпоручикъ Ангеловъ; и отъ какдѣ той можеть, да усвои тъй рано, такивъ високи достоинства като: патриотизмъ, чрезвычайно щедрость и най-скромна снестовность! Отъ ничтожната си и скромна заплата, той, ежемѣсечно отдѣлять по сто лева, всѣхъ половина отъ които най-редовно пращать, на домашнитѣ си въ Болградъ и на зетя си — студентъ въ Одесскій Малоросійскій университетъ. Нека се прибавятъ къмъ това и безчислено раздаванитѣ милостни, на тѣзи непаднали негови познайници, които знаели или само чули за неговата щедрость и сто всичко което може се каза въ това отношение за Ангелова. Всичкитѣ тѣзи негови челолюбивни качества, намъ не остава друго, освѣнъ да потвърдимъ и съ факти, като покажемъ на источника отъ какдѣто сме ги добили.

„Защо сж толкозъ разшифванъ и не помислилъ за себѣ си,“ му писали веднажъ домашнитѣ, въ едно писмо, на което той отговорилъ: „Ехъ, какво да правя, не можъ да откажъ на гладни хора. а знаете ли любезни родители, какво нѣщо е да непаденъ безъ пари мѣжду непознати хора!“

Слѣдъ такъвън отговоръ, повече мислимъ, ще с излизшино, ако се говори за този Ангеловъ възгледъ и понятие, относительно „гладнитѣ хора.“ Дължитѣ теглила и голѣма сиромашия, вѣроятно сж го направили, да знай истинскій „кайметъ на паритѣ,“ както се говори, като ги спестѣва тамъ кждѣто трѣбва и никакъ не жали за да помогне на „гладнитѣ.“

Въ 1885 г. прѣзъ лѣтото, Ангеловъ отново взелъ отпускъ и то не толкозъ за собствена нужда, а за да придружи и заведе до Болградъ, единъ болякъ свой другаръ — съслуживецъ, подпоручикъ Т. Това, неочеквано идване много зачудило домаинитѣ му, които неволно го запитали, защо тѣй скоро е дошълъ? — „Да ви видя и забиколя мѣстото гдѣто съмъ се родилъ, може би за послѣденъ пътъ,“ билъ отговара на Ангелова. — „Защо тѣй говоришъ, а бресинко!“ запитала съ съззи на очи майка му, която твърдѣ се зарадвала дѣто си дошълъ нейний Георги, като мислѣла, че сега ще го склони нѣкакъ да се ожени. — „Не, Мале, не,“ казалъ Ангеловъ, кога разбралъ плачьтъ, заготвянията и желанията на майка си; „настоящій воененъ човѣкъ, не трѣбва да е жененъ. Не ми трѣбва менъ жена, да остава подиръ вдовица, ако ме убиятъ. Я погледни какво се е разматило, утрѣ ще забумчеть топоветѣ, а колко ще е хубаво тогазъ! Тѣй Мале, таквазъ свадба некамъ азъ.“ — продължилъ по-

сетиѣ Ангеловъ, развълнуванъ отъ плачѣтъ на майка си, за която не оставало да възражава нищо повече, освѣнъ да залѣи съ съзвн мрачнитѣ си прѣдчувствія.

Незагьсенѣто врѣмето, да ускори обхднуваннето на тѣзи прѣдчувствія. Настахнѣтъ 6-и Септември, обявнваннето на съединеннето и мобилизацията, слѣдъ която, Ангеловъ бнхъ назначенъ да командува 15-та рота отъ Дунавскнй полкъ. Съ въстоѣгъ посрѣцнахъ той, вснчкото това. Разсказватъ, нѣмало край на неговитѣ въодушевления, мечтання и пламенни разговори, по случай на станалитѣ схбигннн. „Сбогомъ, сбогомъ, за послѣденъ нхтъ: нѣма се вече виднмъ!“ говорнхъ той на прнятелнтѣ си, кога тръгнахъ въ похода за Южна-България.

Съ родителнтѣ, братята и сестрнтѣ си, Ангеловъ се простнхъ за винагн, като нмъ напнхътъ долопзложеното ннсмо, което прнвеждаме не само като една рѣдкостъ по съдържаннето, но и като документъ за пламеннтѣ и останали въ неизвѣстностъ чувства на загиналнй юнакъ. Ето какъ ннше Ангеловъ:

„Здравѣйте, Мнли Родители, Братя и Сестри!“

„Получнхъ ннсмото Ви въ г. Ямболъ, но не ми бнше възможно да Ви ннна отъ тамъ, понеже се готвѣхъ за по-нататъшно нхтуване. На 13-и прнстнгнахъ въ г. Самоковъ.

Отъ този градъ Ви проводихъ единъ възетъ отъ деветъ пола, а писмо оставихъ да Ви пиша на другия денъ, защото ни беше казано, че ще престоятъ единъ денъ, за да си отпочинатъ съдатитъ, но по друга заповѣдъ, на другия денъ, трѣбваше да тръгнемъ за г. Радомиръ, гдѣто днесъ пристигнахме и отъ гдѣто успѣхъ да Ви напиша тѣзи нѣколко редове. До сега не сме имали никакви съблъсквания. Ще ви пиша много, ако ми се удаде нѣкой пътъ свободно врѣме. Отъ какъ сме тръгнали отъ Русчукъ, става вече 30 деня какъ пътуваме по Балканитъ, които отдавна сж покрити съ снѣгъ и колко пъти ни се е дохождало да спимъ: уморени, измокрени, подъ силнитъ дъждове и Богъ знай още що ни прѣдстои. Сега е минута, съкой Българинъ да се покаже, че знай да умрѣ за своето отечество. Ний, българскитъ юнаци, които носимъ още и почетното име, наречено — солдати, съ патрисиенне чакаме тѣзи минута. Азъ за сега съмъ ротенъ командиръ, командувамъ 15 рота отъ Дунавские полкъ.“

„Не можихъ, мили Родители, да се не просъзва, като виждамъ, че отъ първото ми писмо, не Ви било приятно, ако азъ зачина и защо? — За милото си отечество, гдѣто сж живѣли мойтъ дѣди и прадѣди. Азъ не мога вече да вѣрвамъ, че не ще Ви бѣде приятно, като отивамъ да умра тамъ, гдѣто трѣбва; моето мѣсто е бойното поле.

Сбогомъ, мили Родители, Братя и Сестри

и ти дворе въ който азъ порастнахъ, мога за послѣдѣнь пактъ.“

26-и Октомврий 1885 г.

г. Радомиръ.

Георги.

Освѣтъ горѣизложеното писмо, написано на първийтъ листъ, Ангеловъ, пришесть още и на вторийтъ, за нѣкой частни и домашни работи, мѣжду които, той споменува, че сребърната си шапка билъ оставилъ въ Русчукъ у г-нъ Христифорова, а другитѣ нѣща — въ г. Силистра, у нѣкой си Тоневъ, където квартирувалъ и останалъ да имъ дѣтки 4 лева. По-нататъкъ, Ангеловъ, споменува за адреса си, а най-послѣ свършва така: „Писнете ми и за нѣкой новостъ отъ Болградъ; не сж толкозь забравайте, когато азъ се радвамъ.“

Нека читателитѣ се произнесжтъ сами за това писмо, което считаме като необикновенно по съдържанието си и по изложенитѣ въ него чувства, още повече, че е писано твърдѣ набързо, а ний ще продължимъ да разкажемъ отъ чутиѣ и събрани свѣденія, за по-нататъшния му животъ, тъй като, скоро слѣдъ това настъпило онова врѣме, за което толкозь мечтаалъ, като казвалъ: „мосто мѣсто е боиното поле.“

Слѣдъ обявяване на войната, 4-та дружина отъ Дунавскій полкъ, въ състава на която влизала ротата на Ангелова, била назначена, да стане въ общи резерви на Врачанскій

отрядъ, при моста на тъй називаемото мѣсто „Сѣкирица;“ но прѣди да се расположи, получена била заповѣдъ, да се отдѣли една рота и испрати за успѣванне позицията при с. Ловница, отстояща на крайний лѣвий флангъ на Врачанската позиция. Не е извѣстно какво е било мнѣнието на дружинния командиръ, като избрали и назначили за самостоятелно дѣйствующа, ротата на подпоручика Ангелова, но вижда се, че той много добръ познавалъ способноститѣ на подчиненитѣ си.

Както е извѣстно, най-първитѣ отъ трънскій отрядъ, които посрѣцнахъ сърбетѣ (Шумадинската дивизия) и издържахъ такъвъ опоритъ бой, бѣхъ защитницитѣ на Врачанската позиция. Съ отстъпване тази последната, прѣсичане се и нѣтъ по Брѣзникското шосе на венчскій Трънскій отрядъ, отъ когото съставлявахъ часть и Врачанскитѣ защитници. Само по себѣ си се разбира, че ако това прѣсичане е било опасно за цѣлий отрядъ, то най-голяма опасностъ е била за тѣзи, които се намирали на Ловницката позиция, отстояща доста много на наирѣдъ. При начеване боя, отъ начало, сърбетѣ не забѣлѣзвали, че въ Ловница има нѣщо спривно, за това и ротата на Ангелова, а също и една доброволческа дружина, останали безъ никакво дѣйствие, като очаквали само случайтъ. Едва къдѣ вечерта, 3-и Ноемврий, сърбетѣ, въ съставъ отъ цѣлъ полкъ, открили мѣстонахождението на ротата и добро-

волицѣ, но сръбцати отъ силниѣтъ имъ огънь, приостановили се, още повече като се било мръкнало и като знаели, че нѣтъ за отстъпването на наниѣтъ билъ прѣсѣченъ. Виска се, че съобщението между доброволциѣтъ и 15-та рота да се е било нѣкакъ побързало въ тъмнината, защото, когато доброволциѣтъ се извѣстили за опасността на положението, то като отстоици по-близо къмъ Врабча, отстъпили, безъ да съобщетъ на 15-та рота, която прѣспокойно си раставила аванпости и останала да дочаква другиѣтъ день.

Съзнало се и извѣстени, че иматъ работа само съ една рота, сръбетъ, спокойно повели настѣпление къмъ нея; но и Ангеловъ знаелъ какъ да постигнѣ съ това имъ хладнокрѣвно спокойствие: пусалъ ги на най вѣренъ вистрѣлъ, подиръ което ги обсналъ съ такъвзи градъ отъ крушуми, щото на сръбетъ се видѣло тѣсно мѣстото отъ кждѣто дошле. Весело било настроението на ротата подиръ това; мнозина се смѣли и хохали бѣгающитѣ сръбе, а самъ Ангеловъ, стоялъ правъ надъ локоментитѣ. Но ето, като грѣмъ се разпърснало извѣстното мѣжду воиниѣтъ, че доброволциѣтъ ги нѣма и че нѣтъ за отстъпването е прѣсѣченъ. Ни най-малко не се смѣхилъ Ангеловъ отъ това; той си тигрдѣ добръ обяснилъ положението, макаръ нѣкакъ и да си припомнилъ, че приближава часѣтъ, да се сбѣдне онова мѣстително прѣдчувствие, за което той неволно пишеть и говори въ

къдѣ на прощаванне: „себогомъ, може би за последнь пактъ, нѣма се вече видимъ. . . .“ Съ-твърдѣ и спокоенъ видѣ, заобиколилъ той, войниците си, като внушилъ на всички да го слушатъ бѣзпрѣкословно и като почнатъ отново да обстрѣлва, по-осторожно вече настѣжнато сѣрбе, безъ да помисли да заварди себѣ си отъ неприятелскитѣ крушуми, а напротивъ, за примѣръ на подчиненитѣ си, постоянно се качвалъ на ложементитѣ и правешката наблюдавалъ за неприятеля.

„Не се качвайте на шанеца, г-нъ подпоручикъ, ще Ви убиятъ, казали нѣкои отъ войницитѣ, като видѣли, че отъ дѣсенъ му ржканъ течаю кръвъ, но Ангеловъ, никого не слушалъ, като прѣзиралъ опасноститѣ. Така той се удържалъ до 7 часа сутринята на 4-и Ноемврий, къмъ което врѣме, сѣрбетѣ пратили пратеници, съ прѣдложение да се прѣдаде, тъй като го заобиколили отъ всекъдѣ.

„Азъ съмъ български офицеринъ и срамъ ще е, ако се прѣдамъ живъ въ ржцѣтъ на прѣзрѣнитѣ сѣрбе,“ — билъ отговора на Ангелова, подиръ което, боя, и отъ двѣтъ неравни страни, се почналъ, съ най-големо ожесточение. Неприятелскитѣ крушуми се сипѣли на нашитѣ юнаци като градъ, при туй, сѣрбетѣ не вакснѣли да докарать и тонове. Къдѣ 8 часътъ сутринята, положението на ротата било едно отъ най-критическитѣ; сѣрбетѣ се приближавали, Ангеловъ билъ раненъ на три мѣ-

ста, а отъ войниците мнозина лѣжали убити и потънали въ кърви.

„Стадо безъ мърнави овицъ не бивало.“ казватъ, па и въ ротата на Ангелова, намѣрили се двамина, които издигнали бѣла кърва — знакъ, че искатъ да се прѣдаждтъ, но този часъ, два куршума, испуснати изъ Ангелова револверъ, наказали измѣнниците, за примѣръ на другитѣ.

Кждѣ 8½ часа, огъня, на останалата пешананинъ обезсилени юнаци, билъ почти утихналъ. По голѣмата частъ отъ тѣхъ била убита и изранена, а други, прѣматили отъ гладъ, вардалѣли се изъ раскелянитѣ и окървавени трапища на ложементитѣ. Самъ Ангеловъ, непродупченъ отъ куршуми и истекалъ отъ кърви, лежалъ въ несвѣсно положение. Разказватъ, много се зачудили сърбетъ, кога видѣли, че въ продължение почти на два дена, тѣ, съ цѣлъ полкъ, имали работа само съ една рота и то подъ командата на подпоручикъ!

Отъ мѣстото на сражението, Ангелова отнесли въ гр. Трънъ, кждѣто слѣдъ дълги старания на докторитѣ, могли да го свѣстеть.

Макаръ и да не е точно извѣстно, но споредъ разказитѣ на една бабичка, която е прислужвала въ Трънската болница около подпоручика Ангелова и която е разказвала всичко което чула и видѣла на единъ нашъ приятель офицеринъ, по тѣлото на Ангелова, освѣнъ другитѣ рани, най-опасни сж били

днѣ, отъ крушумъ, при това едната въ корема, а другата подъ ключицата на лѣвото рамо.

Споредъ казваніята на сѣщата тази бабичка, името на която нашии приятель не помни, Ангеловъ, слѣдъ свѣстяванieto си, не е искалъ да приема никакви прѣдлагаеми отъ сърбетѣ лѣкарства, като много се възмущавалъ, гдѣто е останалъ още живъ и заробенъ въ ржцѣтъ на „прѣзрѣнитѣ сърбе.“ Колко дена е прѣживѣлъ въ това си положение, точно пакъ не е извѣстно, но спорѣдъ казваніята на горѣспомянатата бабичка, вижда се, той да е доживѣлъ до това врѣме, когато нашитѣ войски прѣминали въ настѣпление и когато единъ нашъ отрядъ почналъ да се приближава къмъ г. Грънъ. Щомъ се научилъ за това, Ангеловъ, събралъ всичкитѣ си сили и почналъ да говори слѣдующето:

..... „Не се беспокойте г-да сърби, потрайте, нашитѣ войски скоро ще пристигнатъ пакъ Румелия и когато се уравнигъ силитѣ, вамъ тѣсна ще се види Българската земя. Ахъ, защо не съмъ здравъ и тамъ при нашитѣ, за да се опитамъ още веднѣжъ срѣщо тѣзи нищожни сърбе.“

Слѣдъ тѣзи думи, Ангеловъ, съ мжки се исправилъ на кревете си, вижда се да говори правешката, но тукъ вече, настѣпнитѣ крайтъ на мжкитѣ му: силитѣ му измѣнили, растрепержатъ се и паднали, като испустнали само единъ звукъ „Ахъ!“

Така свършилтъ диятъ си, подпоручикъ Ангеловъ, който можеше да бѣде и днесъ живъ, стига само да бѣше по-малко храбръ и гордъ, щото да може да се помири съ това положение: да показватъ отъ послѣ на него, че билъ въ плѣнъ, — а тъй, виека се, той ясно си обяснилъ, че за мъртвитѣ критика и срамъ нѣма.

Измаченото му тѣло погребанъ въ гр. Трънъ, въ черковиниѣ дворъ, като му поставили само единъ дървенъ кръстъ. Въ сегашно врѣме, спорѣдъ както ни съобщава единъ приятель, гробътъ на подпоручика Ангелова, почти се сравнилъ съ земята, а кръстътъ му се раскналъ, тъй щото, въ скоро врѣме може би, не ще може да се знай мѣстото, гдѣто почиватъ останкиѣ, на нѣкогашний славенъ български герой.

Отъ въспоминанията, които сж сторени отъ послѣ за подпоручика Ангелова и въобще избититѣ при г. Трънъ, ний намираме въ в. „Търновска Конституция“ (брой 1, 1886 год.), едно антрафиле, въ което се казва, че споредъ както пишеѣли отъ Трънъ, на 31-й Декември, въ 10 часа сутр. била отслужена паханда за загиналитѣ, въ присѣдствіето на всичкиѣ висши и нисши военни чиновци отъ Търновскииѣ полкъ, подиръ което, надъ гроба на подпоручика Ангелова, били хвърлени три залпа „салогаціонни вистрѣли.“

Отъ сѣкцій вѣстникъ, отъ 5-й Априлий (брой 20), вземаме и излагаме една часть отъ словото, произнесено отъ члена на Русескии

Апелативни Сждъ, г. Маркова, по случай посрѣщанieto на Дунавскійтъ полкъ, въ което, за загиналитъ, а особено за подпоручика Ангелова, е казано слѣдующето:

..... „Дунавские полкъ остави много убити съдати и офицери. Трима офицери, Ангеловъ, Халачевъ и Вобевъ наднахъ убити и осемъ ранени, между които и полковни командиръ. Нѣма сражение дѣто Дунавскій полкъ да не е участвувать, но на всегждѣ е патъзатъ съ слава. Особено, може да се каже, че най-храбрий офицеринъ — Ангеловъ, който надна, бѣ отъ Дунавские полкъ. Заграденъ отъ всегждѣ съ неприятели, раненъ, той се не прѣдаде, ако и да му бѣ предложено три пѣти да се прѣдаде. Той се бори съ шашка и револверъ въ ръка додѣто не надна и когато сърбскитъ офицери го обиколыхъ и питахъ какво иска, той отговорилъ: „Оставете ме да умрѣ спокойно за отечеството си.“ Покойния бѣше единичко подпорка на бѣдната си майка и сестра въ Бесарабия.“

Подпоручикъ Бобевъ.

ПОДПОРУЧИКЪ БОБЕВЪ

Командующий 11-та рота отъ 5-й пѣши Дунавскій полкъ.

Мѣсторожденнето на Ивана Бобева, е село Сарж-гюль, въ Добруджа *).

Щомъ като по-отраснахъ, родителитѣ му, селяне отъ среднѣ състояние, намислили да го настанетъ нѣкъдѣ да се научи на занаятъ или стане търговецъ. За тази цѣль, тѣ го заведоу въ гр. Тулча, където и настанали при единъ търговецъ, но съ такова условие, щото да може да посѣщава и училището. Какъ е прѣкаралъ тукъ врѣмето и да ли е можилъ да посѣщава редовно училището — не е извѣстно, знай се само, че като слуга и селянине, Бобевъ, билъ твърдѣ послушенъ и внимателенъ къмъ господаря си.

Въ врѣме на войната за освобожденнето ни отъ турцитѣ, въ Бобева, както и въ по-

*) Въ коя именно година е роденъ, точно не можихме да узнаемъ, тъй като споредъ едно писмо отъ неговъ единъ приятель, въ с. Сарж-Гюль, както и въ много други български села татъкъ, не се съществували до скоро врѣме метрически свидѣтелства. Послужбении списъкъ, тоже не можехме да видимъ и узнаемъ годината на рождението му, поне споредъ собственитѣ на Бобева изчисления, но споредъ сторениитѣ справки чрезъ връстницитѣ му — другари, приближително може се прие, че Бобевъ е роденъ, въ 1863 година.

вечето български младежи, най-първата мисль която се явила е била, да стане воененъ. Това поприще напълно отговорило на неговитѣ желания, а пъкъ стройиниитѣ редъ, издаванитѣ конѣ, формата и въобще блѣсъка на рускитѣ войски, още повече подигали младата му и буйна кръвь. Безъ да гледа или помисли за младие си възраст, Бобевъ, починалъ да търси случай, какъ да достигне пламенното си желание. По съвета, или може би отъ чутите разкази на познатитѣ, той си състави планъ какъ да дѣйствува, за което се и рѣшилъ да иде и моли нѣкои отъ рускитѣ „големци — командири,“ да го приематъ на служба, но като никдѣ не сполучилъ, съ съкрушено сърдце се покорилъ на съдбата, като се при- таилъ при господаря си, безъ да му каже нѣщо за своитѣ похождения.

Най-послѣ се дочагътъ денятъ, за заключ- ваннето на мира между Руссия и Турция, слѣдъ когото почнало да се чува, че цѣли да събиратъ войници отъ българчета и че нѣкои отъ тѣхъ цѣли да працатъ да се учятъ за офицери. Всичкото това, достатъчно било за да възбуди поугасналото Бобевъ мечтание, а извѣстнето, че гр. Тулча и цѣла Добруджа цѣли да бждатъ дадени на ромънетѣ, още повече го подскорѣвало и той, слѣдъ като прибралъ паритѣ отъ господаря си, заминалъ за България.

Цѣли дѣл и половина години се скиталъ Бобевъ изъ България. Кждѣ именно е ходилъ

и какво правилъ прѣзъ това врѣме — не е извѣстно, но вижда се, че младия възраст много му бъркалъ. Най-послѣ, на 17-и Октомврий 1880 год. ний го намираме постигнѣтъ въ Софійското Военно Училище, което на 30-и Августъ 1883 год. свършилъ съ другитѣ си. отъ IV-и випускъ, като билъ произведенъ въ чинъ *подпоручикъ*.

Отъ училището, Бобевъ билъ зачисленъ на служба, въ бившата Силистренска № 23 дружина, слѣдъ пристиганнето въ която, взелъ отпуска и замисналъ да обиколи родното си мѣсто въ Добруджа.

Слѣдъ отпуска и завръщаннето въ дружината си, Бобевъ билъ назначенъ за младши офицеръ и споредъ както ни съобщава единъ неговъ тогавашенъ другарь, съ особенно старание и усърдие се заловилъ да обучава подчиненитѣ си войници, при туй, съ добрата си и разумна отгоска, скоро и напълно спечелитъ любовта и довѣрнето на подчиненитѣ си.

Въ частниитѣ животъ и отношения съ съслуживцитѣ, казва сѣщия неговъ познайникъ — другарь, той билъ твърдѣ веселъ и дружелъ, а особено съ подпоручикитѣ Ангелева и Халачева, съ които макаръ и за кратко врѣме, но тѣй се билъ здружилъ, щото всички ги наричали „нераздѣлнма тройца.“

Но такъвъ веселъ и безгрижанъ начинъ, прѣкарать Бобевъ двѣ годишната си служба, до като най-послѣ, настъпило врѣме, да се взмѣни този му еднообразенъ животъ. Извѣ-

етията за съединението, мобилизацията, оттегляването на руските офицери — всичко едно подиръ друго, като вихрь се прѣнесло прѣдъ очите му и той, както и мнозина, най-неочаквано билъ назначенъ да командува 11-та рота отъ Дунавскій полкъ. Съ необикновена — свойственна на младостта му енергия, заловилъ се Бобевъ, да обучава и подготвя попълнената си съ запасни войници рота, за прѣдстоящитѣ дѣйствия, като замѣчатъ и си припомнятъ, че най-послѣ дошло е това врѣме, да вземе и той участие въ чуванитѣ, но не видени сражения, побѣди и слава на бойното поле. Съ трѣскава бързина се приготвилъ той, къмъ прѣдстоящия походъ и заедно съ полкитѣ, заминалъ за Южна-България, където влизалъ въ състава на Ямболскій отрядъ. По-послѣ, слѣдъ измѣняването на политическите обстоятелства, 3-та дружина, въ която влизалъ и подпоручикъ Бобевъ, била заблаговрѣменно прѣмѣстена къмъ сръбската граница, където ги и заварило обявяването на войната.

Първото сражение, въ което Бобевъ взелъ участие е било подъ Врабча, на 3-и Ноемврий, като е влизалъ въ състава на отряда, когото командувалъ флигель-адютантъ капитанъ Маринковъ, отъ биографията на когото — ако си припомнимъ читателитѣ — той, къдѣ вечерята на 3-и Ноемврий, бѣ събралъ двѣ респектабилни роты и атакува сръбетѣ при мѣстността „Сѣкирица.“ Едната отъ тѣзи роты — 11-та, бѣ

на подпоручика Бобева. Само отъ това обстоятелство: извѣстната всекому безредица, въобще при отетживанне, съприжжено и съ извѣстна несполука, може се заключи колко е билъ находчивъ и распорѣдителенъ подпоручикъ Бобевъ, като можнѣтъ да одържи въ редъ ротата си, подиръ всичкитѣ дневни несполуки; а знае се също, каква полза имѣ тази атака, която слеза сърбетъ и неказано облекчи положението на другитѣ наши части. Подиръ това, намъ не остава да кажемъ друго, освѣнъ че, ако славата за единъ подвигъ, трѣбва да бѣде справедливо раздѣлена междѣ всичкитѣ участници които сж я спечелили, то най-добрии дѣлъ — слѣдъ пинциятора — капитана Маринова, трѣбва да се падне на храбрии подпоручикъ Бобевъ, който, подиръ всичкитѣ дневни несполуки, билъ готовъ да изпълни заповѣдитѣ на началника си, като и отишеть въ атака.

Слѣдъ 3-й Ноемрий, Бобевъ, отетжнѣтъ съ ротата си, при защитницитѣ на сливинникитѣ позиции, като взеть още на 5-й Ноемрий участие въ боя, а на 6-й — учествовать при прѣслѣдваннето сърбетъ на центра.

Най-послѣ, настѣпнѣтъ и 7-й Ноември, день злочестенъ за мнозина български синове, въ туй число и за подпоручика Бобева. Вижда се, че неговата съдба го прѣслѣдвала да върви едновременно, рѣка подъ рѣка, съ храбрии капитанъ Мариновъ, съ полѣтъ на когото, той, трѣбаше да вземе участие при атакуваннето

последнитѣ двѣ чуки на висотитѣ „Три-уши.“ Благополучно достигналъ той, до втората чука, но увлеченъ отъ общи ентузіязмъ, виковетѣ „ура“ и звуковетѣ на „Шуми марица,“ безъ замедление повелъ ротата си кждѣ трѣтята чука. До кждѣ именно е достигналъ — намъ не е точно извѣстно, но отъ събранитѣ свѣденія, тадѣва именно, около третята чука, неприятелски куршумъ го сполучливо ударилъ и смъртелно повалилъ на земята.

Добититѣ горѣизложени свѣденія, ний почерпнахме отъ писмото на единъ Бобевъ познайиникъ отъ дѣтинството му, а сжщо и отъ разказитѣ на единъ участникъ на 7-и Ноемврий, който макаръ и да дѣйствувалъ близо около „Три-уши,“ повече отъ това, нищо друго не може да съобщи, понеже билъ на друга страна и увлеченъ отъ общий ентузіязмъ на прѣслѣдванieto, неможилъ даже да го види за последенъ пътъ. Но ний се надѣваме, че съслуживцитѣ и съучастницитѣ по боиното поле съ подпоручика Бобева г. г. офицери, не ще закъснѣятъ да добяватъ и опишетъ по-подробно — особено последнитѣ минути отъ живота, на тъй скоро забравения си храбръ другаринъ.

Подпоручикъ Халачевъ.

ПОДПОРУЧИКЪ ХАЛАЧЕВЪ

Командующий 14-та рота отъ 5-й пѣши Дунавскій полкъ.

Нѣрви отъ офицеритѣ, които загинѣ въ боя при Трънѣ, на 3-й Ноемврий, бѣ подпоручикъ Костадинъ Григоровъ Халачевъ, роденъ на 22-й Януарий 1861 година, въ г. Свищовъ.

Още отъ дѣтството си, Халачевъ се отличава съ своя буюнъ и живъ характеръ. Макаръ и да слѣдвахъ въ Свищовското градско училище, учението не му се падало твърдѣ присърдци; най-любимитѣ му развлечения се състоели отъ таквиѣ нѣща, които имали повече войниственъ характеръ и игри: на робн, прѣвзиманне царство, мѣрене съ пращови, плаванне по Дунава и пр., — сж били най-любимитѣ развлечения на малкия Коста, което ний приписваме за това, че тѣзи именно невинни развлечения, имали отъ послѣ голѣмо влияние, въ по-наташното направление на неговий животъ.

Когато Халачевъ по-отрасналъ, тѣзи му игри и развлечения взели да ставатъ твърдѣ сериозни, като се присъединило къмъ тѣхъ и понятието, че робуваме подъ турцитѣ, че

тряба да се освободимъ отъ тѣхъ, къмъ което още повече го разпалвало пѣянieto на за-прегненитѣ бунтовнишки пѣсни. Не билъ Халачевъ отъ тѣзи, които да се ограничатъ само съ едно пѣяние и разказване на чутитѣ нѣща за хжшветѣ изъ Балкана и пр. Скоро той, почналъ да прилага всичко чуто и въ дѣйствиe, за което събирахъ другаритѣ си връстници и въ похожденията си по лозята и край Дунава, често почналъ да влиза въ сериозни сблъсквания съ бабантитѣ турчета. Тѣзи сблъсквания, най-послѣ и станали причина, за да напустне, той, внезапно, родния си градъ.

Единжѣ, той се срѣщналъ насамъ съ едно турче, което твърдѣ му съперничало и противъ което той ималъ страшна омраза. Въсползуванъ отъ случая, Халачевъ се хвърлил отъ горѣ му и тъй наченалъ да го мачка, щото никакъ не забѣлѣзалъ, кога рухнала кръвъ, изъ разцѣпената глава на противника му. Оплашенъ за послѣдствията отъ този си подвигъ, Халачевъ, много не му мислилъ, а като ериталъ още нѣколко пжти прѣмрѣлий си противникъ, взелъ пжтя прѣвъ замръзналия Дунавъ и отишелъ въ спасителната Ромѣния, въ г. Зимничъ. Тукъ, той се срѣщналъ съ единъ свой сродникъ, комуто разказалъ за случившето се и който, за по-голъма безо-ностность, прѣпратилъ го въ Турно-Могурели, като и настанилъ да слугува при господарь. Какво правилъ и какъ се примирилъ тукъ,

съ новото си положение — не е известно. но вижда се, че буйният му характеръ, не го оставилъ на миръ — още повече въ свободната Ромжния. Скоро слѣдъ това, началось се Херцеговинското въстание, а по-послѣ — и Турско-Сръбската война въ 1876 год. за които той, расчитвалъ и слѣдѣлъ съ особено внимание, като най-послѣ рѣшилъ да замине съ доброволцитѣ за Сърбия, безъ даже и да помисли за своята младостъ. Нищо не помогнали съвѣтитѣ на господаря му, който, за по-добрѣ, съобщилъ на братя му Юрдакъ, проживающъ въ единъ близкъ ромжнски градецъ. Полѣми били старанията на дошліитѣ братъ, додѣто убѣдилъ рѣшителний Коста, да не заминава за Сърбия и почака поне да по-отрасне, косто не било за дълго врѣме, защото не се изминала една година и ето че се начала Руско-Турската война. Напаренъ отъ прѣдшната грижливостъ на господаря и брата си, Халачевъ, знаелъ сега какъ да дѣйствува и единъ день, безъ да каже нѣщо нѣкому, заминалъ за Плесецъ, къдѣто се записалъ въ редоветѣ на формирующето се тогава, първо българско опълчение.

На 18-и Юнни 1877 год. подиръ три-годишно скитание, Халачевъ се явилъ заедно съ опълчението въ родниятъ си градъ. Нѣмало сега вече, кой да го разубѣждава или съвѣтва да не ходи; всичкото било нагласено както трѣба, а опнатитѣ воиншки дрѣхы, лѣснати и набърчени дълги ботуши, правѣли

мнозина, даже и да завиждатъ на седемнайсетъ годишния Коста, който съ накривенъ калпакъ се расхожда въ свещовскитъ улици.

Съ голѣмо нетърпѣние чакалъ Халачевъ денятъ, да замине и по-отблизо види доносившето се гърменне на топоветъ и пушкитъ. Не закъснѣло да дойде това врѣме и опълченieto на скоро било отпращено за Шипка.

За голѣмо съжаление, намъ не може да се падне послужбенныйтъ списъкъ на покойникъ, за да видимъ по-подробно, въ какви дѣла и сражения е влизалъ; знай се само, че той прѣкаралъ до край всичкитъ лишения и опасности при защита на Шипка, тази Шипка, която самитъ освободители признахъ, че съставлявала единъ отъ най-важнитъ стратегически пунктове, за което и учредихъ за храбритъ ѝ защитници, особенни сребърни медали.

Отъ послѣ, когато русскитъ войски прѣминали въ настѣпление, Халачевъ, билъ раненъ въ ржзата — подъ Шейново, но това никакъ не му послужило за причина да изтѣзе изъ строитъ. За тази му храбростъ и юнашко търпѣние, той билъ награденъ, съ русскитъ Георгіевскій орденъ „за храбростъ“ отъ IV степенъ, къмъ когото отъ послѣ, билъ присъединенъ и българскитъ воененъ орденъ „за храбростъ“ отъ сжщата степенъ.

Слѣдъ сгъриванне на войната и распусканне на опълченieto, Халачевъ, съ обкчени отъ кръстове и медали гърди, завърналъ се въ роднитъ си градъ. Трѣбало да

се помисли и за бъдещето, а той, до сега, не научилъ нищо такова, което да му помогне въ прѣпитаннето. Нѣмало какво друго да прави, освѣтъ да се настави при братята си и залови съ търговия, макаръ ти твърдѣ да не му се харесвала.

Скоро дотѣгнала на Халачева еднообразната търговска монотонность и той, ясно си обяснилъ, че само войнишкиятъ животъ, изпъленъ съ разнообразия, опасности и приключения, може да му бѣде съотвѣтствующе по характера занятие. Съ свойственната си смѣлость, рѣшителность и энергия, Халачевъ, безъ много размисления, напусналъ търговията и заминалъ за София, където си наелъ учитель и почналъ да се приготвя за постъпване въ Военното училище. Силната воля и постоянство, му помогнали да се не спрѣ прѣдъ никакви мъчности и най-послѣ, на 17-и Септември 1881 год. той, постъпилъ въ Военното училище, което на 30-и Августъ 1884 год. свършилъ и билъ произведенъ въ чинъ *подпоручикъ*, заедно съ тѣзи офицери, които съставляватъ V-и випускъ.

Отъ училището, Халачевъ билъ назначенъ на служба въ Силистренската дружина, която при формираннето на полковетъ, вѣтѣзе въ състава на Дунавскитъ полкъ.

Не се забавило врѣмето, да остави Халачева въ спокойствие, за да се поради на новото си положение; едва се изминала една година и сто, че се обявило съединението, на-

чената се мобилизацията и той, билъ назначенъ да командува 14-та рота.

Като опитенъ и закаленъ въ бойоветѣ, всичкитѣ извѣстия по съединението, Халачевъ посрѣщналъ съ голѣмо хладнокръвие, което твърдѣ очудвало вълнующитѣ му се млади другари. Най-подиръ, слѣдъ токозито дълги странствования съ полкѣтъ изъ Южна и Сѣверна България, смѣбата го сирѣѣ тамъ, дѣто трѣбало да бѣде неговиятъ край. Падналъ се той, въ състава на Трънскитѣ отрядъ, въ боя на 3-и Ноемврий, резултатитѣ на когото сѣ добръ извѣстни на читателитѣ, отъ прѣднитѣ биографии. Разказватъ, че голѣмо било възмущението на подпоручика Халачева, отъ постѣжката на разбѣгалитѣ се опѣченици, но той, ни най-малко не се отчаялъ отъ това критическо положение: събралъ си ротата и се расположилъ да прѣкрии отстъпването на другитѣ наши части. Като отстоящъ найблиско отъ неприятеля, въ това именно врѣме, Халачевъ, забѣлѣзалъ опитванието на сърбетѣ, да заплѣнѣтъ единъ нашъ обозъ и транспортъ; безъ ни най-малко да мисли за своята малочисленность, той, повелъ ротата си, да спасѣва обоза, но въ сползувани отъ това, сърбетѣ му прѣградили пътя на отстъпването, когото той, трѣбало да пробий съ открита сила.

Стремително, Халачевъ, повелъ ротата си въ атака, макаръ и да билъ вече раненъ въ една ръка. Още малко оставало да си пробий пътъ и

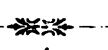
отърве отъ плѣняване, но сто, неприятелски вѣрно пуснатъ крупумъ, го одарва право подъ лжжичката, като му пронизва черниятъ дробъ. Падналъ той и на часа билъ понесенъ отъ вѣрнитъ си войници, които не искали да оставятъ въ неприятелски рѣцѣ, любимиитъ си ротенъ командиръ. Тѣй тѣ, достигнали до Трънскитъ мостъ, където се спрѣли да видѣтъ и помогнатъ съ нѣщо на умирающия юнакъ, къмъ когото пристѣпили най-адеки и невиносими мъжи. Събрали той, послѣднитѣ си сили и поискалъ вода, за да порасквае прѣгорѣлитъ си уста. Всички нажалило това, всички знаяли, че само една глътка вода, е въ състояние да прѣкъсне минутно живота му, но нѣмало какво да се прави: буйното шуртене на кръвта изъ страшната рана, ясно показвало на всички присѣтствувающи, че всеко опитване да се продължи такъвъ животъ, ще е само едно продължително увеличение на страданията му. Дали му да се напий съ вода, подиръ което той на часътъ изджхналъ.

Тѣлото на Халачева, натварили на собствениитъ му конь и го отнесли въ г. Трънь, където на скоро рѣка погребли въ една градина, срѣщу Трънската болница.

Въ 1886 г. братътъ на подпоручика Халачева — Юрданъ, отишълъ въ г. Трънь, за да види и узнай мѣстото дѣто почива нѣкогашниитъ бунтъ Коста, като се распорѣдиль, да

обгради гроба му, а също и постави желязънъ кръстъ съ портрета му.

Забѣлѣжително е стечението на едно обстоятелство, което се отнася до живота и на тримата загинали храбри подпоручици отъ Дунавскійтъ полъ: Ангелова, Бобева и Халачева. И тримата тѣ, отъ самото начало, както видѣхъ читателитѣ, били зачислени въ Силистренската дружина и макаръ подпоручикъ Халачевъ да дошелъ една година покъсно, но тѣ се сдружили и живѣли тъй нараздѣлно мѣжду си, щото другаритѣ имъ често се шегували и наричали „нераздѣлнма троица.“ Сждбата, вижда се, не забравила никого отъ тѣхъ, като наредила щото, останкитѣ на Ангелова и Халачева да почиватъ близко единъ до други, а третиятъ — Бобевъ, да закъснѣе малко, само за да разбере и види исхода на войната, за да имъ занесе извѣстнето за побѣдата.

Подпоручикъ Сокеровъ.

ПОДПОРУЧИКЪ СОКЕРОВЪ

Командующий 13-та рота отъ 2-й пѣши Струмскій полкъ

Ганчо Неновъ Сокеровъ, е роденъ, на 8-й Ноемврий 1864 г. въ гр. Дръново.

Баща му, като развитъ и състоятеленъ чловѣкъ, не искалъ да остави любимиятъ си синъ, само съ въспитанието което, можеть да му даде въ Дръново, а за да го осигори и отъ къмъ военната повинность, на която синъ му подлежалъ, той го испратилъ въ ст. София, кждѣто на 17-й Октоврий 1880 година, постъпилъ въ Военното училище.

Въ училището, подпоручикъ Сокеровъ останалъ три години и на 30-й Августъ 1883 година, слѣдъ като издържалъ установеннй экзаменъ, билъ произведенъ въ чинъ *подпоручикъ*, съ назначение на служба, въ бивната Радомирска дружина, която отъ послѣ влѣзе въ състава на бившии Струмскій полкъ.

Въ врѣме на мобилизацията, Сокеровъ е получилъ да командува 13-та рота, съ която, слѣдъ начевание на военнитѣ дѣйствия, на 5-ий Ноемврий, влезалъ въ състава на нашето дѣсно крило при Сливница. На 6-ий Ноемврий, сѣрбеть, подиръ несполуката си сръщу нашии дѣсенъ флангъ, който, както е извѣстно,

неочаквано прѣмина и въ настѣпление, дѣйствували сѣ твърдѣ усилено съ своята артилерия. Въ тази именно артиллерийска прѣстрѣлка, подпоручикъ Сокеровъ, е раненъ съ пърче отъ граната, въ долната частъ на дѣсеніи кракъ, подиръ което билъ, отпратенъ на лѣкуване въ ст. София.

Отъ начало раната му се показала твърдѣ легка и почти починала да заздравява, но съвсемъ неочаквано — подиръ два дена, тази незначителна рана се подновила и показала въ всичкитъ си ужасъ. Страшниятъ бичъ на нещастнитъ ранени, оставени безъ серпозно лѣкуване, този бичъ — гангрената, се показала въ незначителната рана съ всичката си грозотия и на 10-й Ноемврий, Сокеровъ, починалъ посрѣдъ най-тежки и адски мъки.

Тѣлото му погребли на другия день — 11-й Ноемврий, въ Софійскитъ гробища. Това врѣме, всѣкой може сега да си припомни. Всички тогава се радвали, за тъй чудното обръщанне на военното участіе и едвали е имало врѣме, да се мисли за тѣзи, на които се паднало да испиетъ горчивата смъртна чаша. Както и да бжде, но като завършваме тъй на късо биографията на подпоручика Сокерова, ний ще споменемъ само за едно нѣщо, което е: че макаръ и въ столицата, но сега, едва ли може се намѣри нѣкой, който, *навѣрно* да покаже мѣстото, дѣто почиватъ останкитъ, на тъй мълчаливо погребеніи герой.

Подпоручикъ Папанчевъ.

ПОДПОРУЧИКЪ ПАПАНЧЕВЪ

Отъ 7-й пѣший Прѣславскій полкъ.

Александръ Папанчевъ, е роденъ, на 27 Февруарій 1864 година, въ гр. Сливенъ, отъ родители съ твърдѣ оскѣдно състояние.

Баща му, като твърдѣ бѣденъ челоуѣкъ и съ много дребни дѣца, намислилъ, щомъ като по отрастне първиятъ му синъ, да го даде да учи нѣкой занаятъ; обаче, майка му, не искала да се примири съ това печално бѣдѣще за своя любимецъ.

Всѣкому е извѣстно, че самоотвержението и усиленій трудъ на майките, сж били, най-главнитѣ виновници въ възпитаваннето въобще на чадата имъ. На тѣхъ, които отхранватъ и възпитватъ дѣцата си сами, е потребно не по-малко твърдостъ, усърдие и постоянство. Майката на Папанчева, е била отъ онѣзи, които побѣждавали всички лишения и прѣпятствия съ засмѣно лице, като вършатъ най-тежкѣ трудъ, само и само да достигнатъ цѣльта си. Тя е работѣла деня и нощя; спечеленитѣ пари давала за облекло и учебници на сина си и

ето най-послѣ, нейнне хубавецъ, не само можеть да се подготви въ Сливненското училище, но и постъпилъ въ Софийското — Военно, което на 30-й Августъ 1884 година, свършилъ и билъ произведенъ въ чинъ *подпоручикъ*, като и станалъ твърда подпорка на цѣлото си семейство.

Таквиъ сж били резултатитѣ отъ голѣмитѣ грижи на майката на подпоручика Папанчева, който, слѣдъ произвежданieto въ офицерски чинъ, взеть отпускъ и се завърналъ въ родния си градъ, за да ѝ се покаже, като единствено ней дѣлжацъ за това си положение.

Какви сж били радоститѣ на бѣдната майка, когато видѣла нѣкогашний си матъкъ синъ: израсналъ, расхубавѣтъ и стѣгнать въ красива офицерска форма: да ли има по-голѣмо щастие за една майка отъ това, да бѣде тъй наградена за своитѣ грижи и старания! Много сж тя радвала на своя хубавецъ, чудяла се и незнаела съ какво да му угоди, като никакъ не осѣтила, кога е минало врѣмето и нейний Александръ, почналъ да се стѣга за обратно възвръщанне въ полкътъ си. Неприятна била тази раздѣла, която тя почувствувала, че може би да е за послѣденъ нѣтъ, но нѣмало какво да се прави. Скоро, разумната майка, разбрала, че освѣнъ дългътъ, когото трѣбва да иматъ синоветѣ къмъ родителитѣ си, има и други дълъ. когото считатъ по-

високъ и свѣтъ — дългъ къмъ отечеството. Съ съкрушено сърдце се простила тя, съ своя любимецъ, като му напиржчала да я не забравя и по-често пиши.

Не билъ подпоручикъ Пананчевъ отъ тѣзи, които да не съзнаватъ, кому дължатъ за своето положение. Прѣзъ всичката си битностъ като офицеръ — всичко една година, той, съ най-голяма точностъ, ежемѣсячно, отдѣлятъ повече отъ половината си платка, която пращатъ на майка си, за да облегчи сиромашкото ѝ положение — работенне людека работа. Но не било съдено на злочестата майка, да се радва дълго; скоро настанало врѣме, което гудило край на нейното щастие, това щастие, което въ такъвизъ случай, само прави свѣтътъ да го проклѣна, за тъй късото му появяване.

Разнесло се извѣстието за съединението и се наченало размърдването на войскитѣ по границитѣ. Настажилъ редъ и за подпоручика Пананчева, да тръгне и той за война. Всичкото това съ нѣма мълчаливостъ и скрити съззи е посрѣцнала бѣдната Пананчева майка, мъчена отъ грозни прѣдчувствия, които се стараѣла да скрий отъ другитѣ.

Да видимъ сега, какъ е посрѣцналъ всичкото това младшиятъ Пананчевъ, когото необяснимо зарадвали тѣзи извѣстия за народното движение.

Въ дългитѣ походи съ полкътъ си, мла-

днѣтъ подпоручикъ, мисленно почналъ да търси изъ Българската история, имената на славнитѣ ѝ поборници за нашата свобода, тѣхната геройска смъртъ и безсмъртна слава. Прѣдставиъ си Папанчевъ, че той, може да бѣде сжщъ герой: хладнокрѣвенъ, храбръ и да прѣзира смъртъта тѣй — както и съотечественника му, Хаджи Димитръ войвода.

Най-послѣ, не закъснѣло врѣмето, което трѣбало да осъществѣи тѣзи мечтання. Неустрашимо, подъ най-адското пуkanie на гранатитѣ и нищение на курицумитѣ, Папанчевъ, като соколъ лѣтѣлъ на всички страни съ разярении си конь. Негова примѣръ, хладнокрѣвие и безгрижностъ, очудвали и заразявали всичкитѣ му другари. Малко е участвоваъ въ сраженията подпоручикъ Папанчевъ, но тѣй славно, щото не на празно другаритѣ му, сж осѣтили такъвъ тѣжъкъ ударъ въ неговото изгубване.

Подробноститѣ за славната му смъртъ, ний заемаме отъ скърбното извѣстие, което полковникъ му командиръ, испратилъ до родителитѣ му и което слѣдъ като излагаме въ всичката първообразностъ, завършваме биографията му.

Ето какво е чувствувалъ и написелъ командирътъ на Прѣславскитѣ полкъ, Капитанъ Диковъ, слѣдъ загубата на храбриитѣ си офицери:

Ломъ-Паланка, 18 Февруарий 1886 год.

До многоуважаемитъ родители

на

Покойния нашъ другаръ и братъ

АЛЕКСАНДРЪ ПАПАНЧЕВЪ.

„Съ голѣмо прискърбие и съзпи на очи имать съмъ нещастieto, да оплача заедно съ Васъ, любимия Ви синъ, моя личенъ другаръ и душата на нашето офицерско общество. Да, незабвения АЛЕКСАНДРЪ, падна геройски подъ Сливница, за славата на България! Вѣрвайте, че плача и пиша настоящето. Надали нѣкого азъ тъй съмъ обичалъ, надали нѣкого други тъй съ гледали съ уважение, прѣтѣлено съ душевно съраждане, както Вашия любимъ синъ АЛЕКСАНДРА, героя отъ нашата война. Но той положи коститѣ си, на които се въздигна славата на България. Да, намъ ни е жалко за неговата цвѣтуща младостъ, за неговия ликъ, за всичкото негово сжщество и ний плачемъ. Но ний, а особено Вий, се гордѣимъ, че сме имали синъ и братъ, който умѣ гордо и величественно да стои противъ врага и който съ своята и заедно съ кръвта на своитѣ братя, некуни слава, благоденствие и добръ животъ на милиони, като него сжщества. О! тъй като е хората не плачатъ, а гордо неговѣдатъ, че съ

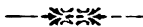
отхранили синъ, който не се е крилъ пазъ минни душки, когато отечеството му пропаднаше, който не е билъ нищожество, но както казахъ, смѣло се огъльчи противъ врага и доказа, че той е синъ на родители, които съ благоговѣние трѣба да гледаме. Слава Вамъ, че сте отхранили такъвъ синъ. Присъединявамъ се и азъ къмъ Вашето тържество, ако и печално, но заслужавающе всѣка похвала. *Вѣчна ти память незабравимий нашъ герой, миръ праху твоему храбрий товарище.*

„На 3-й Ноемврий, Александръ, участвова въ боя подъ Драгоманъ съ една дружина. Прѣзъ нощта, ний отетжихме на Сливнишката позиция. 4-та дружина, съ която бѣше синъ Ви, зае Прѣславските редутъ. На 4-ий Ноемврий имаше сражение. На 5-й *Ноемврий*, неприятеля съ адски артиллерийски огънь обстрѣлване редута. Хиляди гранати и крушуми падахъ въ него. Нито единъ крушумъ, нито една граната не смутихъ спокойствието на Александра, който като истински герой ги прѣзираше. Крушумитѣ и топоветѣ, които убийствено раздиратъ ухото и разширѣватъ нервитѣ, бѣха за него играчка. Той си бѣше тъй веселъ, като че е на свадба и хиляди души които го гледатъ, се ободрѣватъ и начеватъ и тѣ да прѣзиратъ смъртъта. По едно врѣме съ свойственната нему безстрашность, отива при нашъ единъ топъ (2 тона имаше въ редута) и заедно съ батареинния командиръ, Капитанъ Данаджиевъ, съперникъ по храб-

остѣта съ Александра, начели да наблюда-
ватъ, гдѣ падатъ нашитѣ гранати, като стоели
адъ тона. Хвърлили и се исравили да видѣтъ,
гдѣ ще падне гранатата, но въ това врѣме,
исприятелския тонъ грѣмва и исприятелската
идека граната не закѣсѣва: падва на нашия
гонъ, счува го и убива трима души. Убити
сж отъ една и сжца граната: Капитанъ Дана-
джиевъ, Вашия синъ и единъ войникъ. На
Капитанъ Данаджиевъ, гърче отнесе главата,
на Вашия синъ гърче пада въ корема му, а
на войника — венчикѣ кости строшени. Ето
какъ бѣше ужасната смъртъ на тѣзи герои.
Нито единъ не продума ни дума — моментална
смъртъ! Вашия синъ отнесохъ на Сливница и
тамъ почиватъ коститѣ му.“

Команд. 7-й Прѣславскій полкъ:

Капитанъ Диковъ.

Подпоручикъ Цанковъ.

ПОДПОРУЧИКЪ ЦАНКОВЪ

Командующий I-ва рота отъ 2-й пѣши Струмскій полкъ.

Първиятъ убитъ офицеринъ, отъ бившии 2-й пѣши Струмскій полкъ, — па не само въ тази полкъ, но и въ цѣлата българска армия — бѣ, подпоручикъ Константинъ Ивановъ Цанковъ, роденъ въ гр. Гюргево (Ромъния), въ 1864 година.

Покойникътъ е постигналъ на служба на 10-й Юни 1881 година, съ зачисление да слѣдва направо кърсътъ на Военното училище, което на 30-и Августъ 1884 година, свършилтъ и билтъ произведенъ въ чинъ *подпоручикъ*, заедно съ другаритѣ си отъ V-и випускъ.

Не сварилъ Цанковъ да се опомни отъ първитѣ впечатления на новото си положение и ето, че настъпило врѣме, гдѣто той, трѣбало да упражни всичко за което се готвилъ. Наченала се мобилизацията и него го назначили да командува I-ва рота, съ която, слѣдъ разяснение на политическитѣ обстоятелства — кждѣ 15-и Октомврий, влѣзаль въ състава на Пловекскій отрядъ, който трѣбаше да дѣйствува и пази най-крайнии дѣсенни флангъ на нашата армия.

До начеванне на военнитѣ дѣйствия, всичкитѣ части на отряда сж занимавали съ укрѣпчаванне избранитѣ си позиции; ротата на подпоручика Цанкова, се паднала на мѣстността „Цвѣтковъ гробъ,“ притежателъ на която е билъ нѣкой си селянинъ Цвѣтко, пѣз близкето с. Коломница и стопанинъ на къщата, въ която се остановилъ Цанковъ на гости, при първото си пристиганне въ селото.

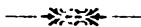
Слѣдъ начеванне на неприятелскитѣ дѣйствия, които тукъ сж били най-рано, понеже, сърбетѣ, именно срѣщу този отрядъ пзмислихъ толкови шумното и въображаемо нарушение на своята територия, — на 1-и Ноемврий вечерта, цѣль сърбски полкъ повелъ настѣпление, срѣщу дѣсеннй флангъ на нашата позиция, въ която билъ расположенъ съ ротата си и Цанковъ. Юнакии е издържали отряда всичкитѣ опитвания на сърбетѣ и съ дружинитѣ си залпове, заставилъ ги, да отетжептъ. На другитѣ день рано сутринята, сърбетѣ отъ нова повели настѣпление и споредъ разказа на очевидци — другари на покойнитѣ, тъкмо въ 7 часа, Цанковъ е почналъ да командува на една своя полурота, съ цѣль да даде залгъ по откривнитѣ се неприятелски части. Всичко било указано и некомандовано, останало да се каже само „пли.“ но въ този именно моментъ, злодѣйски куршумъ го ударилъ право въ челото и смъртелно повалилъ въ ложемента.

Какво е било по-нататъшното дѣйствие

на отряда, мѣжду другото ще кажемъ, че положението на напистѣ станало твърдѣ критическо, тъй като, сърбетѣ, сварили да ги заобиколетъ и се появетъ въ тила имъ. Нѣмало какво да се прави, трѣбало да се пробива пътъ съ открита сила, което отряда и сторилъ, но като оставилъ на мѣстото на сражението, всичкитѣ си ранени и убити, въ туй число и подпоручика Цанкова. Но вижда се, съдбата, не е искала да остави злочестийтъ момъкъ, тъй мълчаливо и не замѣтно погребенъ. За всичко станало се научилъ добриятъ му стопанинъ — Цвѣтко и заедно съ дъщеря си, замолилъ сърбетѣ, да му позволятъ да погребетъ тѣлото на своя бивши любимъ гостиниъ. Какви сж подробноститѣ — не се знае, но по догадване може се заключи, че подпоручикъ Цанковъ, е оплаканъ отъ своитѣ добродушни стопане, които му исконали гробъ малко по-надолу отъ дѣто билъ убитъ и близо около едно изворче.

Така е свършилъ днитѣ си подпоручикъ Цанковъ, тъкмо на 20 годишната възраст и въ най-цвѣтущата си младостъ.

Отъ прилаганата фотографическа снимка, която, макаръ и не въ офицерска форма, но прѣдпочетохме като една отъ най-вѣрнитѣ, читателитѣ ще си съставетъ понятие за възрастта и лицетъ на тъй далеко, осамотено и заглътнато погребеннй герой.

Подпоручикъ Еневъ.

ПОДПОРУЧИКЪ ЕНЕВЪ

Командующий 3-та рота отъ 2-та Пловдивска дружина.

Никола Ивановъ Еневъ, е роденъ на 16-и Юний 1859 год. въ гр. Карлово и още на три годишната си възраст останалъ сираче безъ баща.

Останала вдовица, безъ средства и съ дребни дѣца, майката на Енева, не се сирѣла прѣдъ нищо, за да не остави любимия си синъ простъ и неграмотенъ. До 12 годишната му възраст, тя го пращала въ Карловското училище, а слѣдъ това, настанала въ прочутии Рилскій манастиръ, отъ кждѣто той, постъпилъ въ Самоковското духовно училище. Въ 1876 год. Еневъ, напусналъ Самоковъ и отишълъ да постъпи въ Пловдивската гимназия, но едва свършилъ да издържи экзаменъ, ето че заболѣлъ отъ тифъ, който безъ малко щѣлъ да го умори. Разстроенното му, отъ тежката болѣсть здравие, не позволило да слѣдва ученнето, и той билъ принуденъ да се откаже отъ мисълта да досвърши Пловдивската гимназия. Като нѣмало какво да прави,

прѣзъ ежцата година, той се настанилъ като съдружникъ при единъ свой приятель, съ когото и почналъ търговия, като отворили бакалски дюкени. Едва се нарѣдили двамата съдружници до нѣждѣ и ето се расчуло навѣстнето, че рускиятъ войски наближаватъ къмъ Пловдивъ. Както много други дюкени, тъй и Енева, постигнала ежцата участъ: той билъ ограбенъ и изгоренъ отъ баннбозуцитѣ.

Нѣмало какво да се прави; не оставало нищо друго, освѣнъ да стори тъй, както и мнозина други като него — да постъпи самоволець въ нѣкоя отъ българскитѣ дружини. Рѣшилъ и постъпилъ, като прѣслужилъ двѣ години въ първоначалната румелийска милиция.

Въ 1880 г. Еневъ, получилъ позволение да замине за въ Руссия и на 20-й Юлнй 1881 год. слѣдъ като издържатъ экзамень, постъпилъ като волноопредѣляющій, въ 13-й пѣши стрѣлковнй, на българскнй князь Александра I-й батальонъ, въ г. Одесса. Отъ батальона, Еневъ билъ командированъ да слуша курса на Одесското пѣхотно юнкерско училище, на което въ 1882 г. свършилъ младшии классъ. Прѣзъ ежцата година, за уравнивание комплектитѣ на юнкерскитѣ училища, Еневъ билъ прѣведенъ въ г. Тифлисъ, въ Тифлиското юнкерско училище, което на 19-й Августъ 1884 год. свършилъ и билъ произведенъ въ званнето *подпоручикъ*.

Не било намѣренieto на Енева, да продължава и служи въ рускитѣ войски. Скоро той, получилъ позволение да ги напусне и на 31-й Октомвii 1884 год. отново постѣпилъ на служба въ румелийската милиция, като билъ произведенъ въ чинъ *подпоручикъ*, съ зачисление на служба, въ първата Пловдивска дружина. Но не билъ честитъ да се радва много на новото си положение, придобито съ толкози мъки и скитания; скоро почнали да се разнасятъ слухове, за нѣкакъвъ си таенъ комитетъ, за съединението на двѣтъ Българи и пр. Съ нетърпение слѣдѣлъ той, за всичкитѣ тѣзи слухове, които не закъснѣли да се сбъднатъ на знаменити 6-й Септемврий. На всичкитѣ народни движения, радости и въсторги, Еневъ, билъ зритель, въ самото недро на избухналата революция — г. Пловдивъ, подиръ което скоро настѣпилъ редъ и за него, да начене по-видна дѣятелностъ. Назначили го да командува 2-ра рота, отъ № 2 пѣша Пловдивска дружина, съ която взеть участие въ всичкитѣ движения и съсредоточения по турската граница — до самото обявяване войната отъ Сърбия.

Неисказано било възмъщението на подпоручика Енева, отъ постѣпката на братята сърбе и той билъ единъ изъ числото на първитѣ, които като соколи прѣхвъркнахъ прѣзъ гори и планини на знаменитата Сливница.

На 5-й Ноемврий вечеръта, Еневъ, пристигналъ съ ротата си и на другий день

взетъ участие, въ общата отбрана, като резервъ на частитѣ, дѣйствующи при висотитѣ „Три-уши.“

Настѣжнитѣ третїитѣ день подѣ Сливница и 7-ми Ноемврии блѣснахъ съ своето хубаво врѣме, като нарочно, да зарадва България, освѣгъ съ побѣдата но и съ благодарнитѣ си лѣчи. Адското пукание на пушкитѣ и тоноветѣ на сражающитѣ се, починало да се раздава отъ всички страни; Тукъ — тамъ се дочували викове „ура.“ Бодро и стрѣмительно настѣжнитѣ Еневъ съ ротата си, за да свари и на врѣме подаде помощъ на прѣднитѣ части. Втората чука на „Три-уши“ била вече заста отъ нашитѣ. Викове тѣ „ура“, грѣмогласно се разнасяли, когато и Еневъ се слѣлъ съ атакующитѣ и бѣжашката повелъ ротата си къмъ третата чука; но вижда се, сждбата въ този моментъ рѣшила да гуди край на съществуването му, като не почакала, да чуи юнакътъ поне пѣвѣстието за общата побѣда. Злодѣйски крушумъ сполучилъ Енева право въ половината и смъртелно повалитѣ на земята. Падналъ той и едва сварилъ да пивика на увлѣченитѣ си отъ общїи ентузїазмъ войници, да го отмѣтетъ на страна. Отнесе го и едва що сложили на земята, къмъ Енева пристѣжнитѣ смъртїинитѣ часъ; събралъ той, послѣднитѣ си сили и казалъ на войници тѣ: „Не бонте се момчета, вървете напѣдъ и отмѣтете за мене, сърбѣтъ се оплашени и неможете ги настѣгна.“

Тѣзи сж били послѣднитѣ думи, заповѣдь и завѣщаніе на храбрый подпоручикъ Еневъ, които ни съобщил сестра му, госпожа Екатерина Милева, на която разказвали очевидци войници отъ 2-а рота.

Подпоручикъ Тодоровъ.

ПОДПОРУЧИКЪ ТОДОРОВЪ

Отъ Писверната дружина.

Мнозина сме чували да разказватъ, за неустрашимостта и храбростта на нашитѣ юнаци въ разнитѣ сражения съ сърбетѣ прѣвъ последната война, но едва ли може се каза, че и таквизито на подпоручика Тодорова, сж едни отъ обикновеннитѣ.

Ангелъ Тодоровъ, се е родилъ, на 12-и Августъ 1864 год., въ гр. Свищовъ, отъ родители съ твърдѣ бѣдно състояние, които мислѣли да го правятъ търговецъ, но което се измѣнило съвсѣмъ иначе, безъ да го прѣдполага нѣкой отъ тѣхъ.

Както обикновенно е прието отъ по-напрѣдъ, у насъ въ градоветѣ, не сж съществували никакви прѣпятствия, за посѣщаваннето на училищата и отъ сиромашкитѣ дѣца. Много пжти, отѣгченитѣ отъ много дребни дѣца майки, настояватъ да ги пращатъ не по особено нѣкой побуждение, а само да не имъ додѣватъ салмаливитѣ дѣца. Отъ такива вижда се побуждения и Тодоровъ, билъ пращанъ въ училището. Не останало не подражено отъ майка му, въведената нова мода,

да отиде и тя на неспититѣ, за да чуѣ, да ли не ще похвалятъ и неиниѣтъ синѣ. На единѣтъ такъвѣ неспитѣ, мазкниѣтъ Тодоровѣ, билѣтъ особено похваленѣ, което неосказано нагътнито е радостъ сърдцето на майка му. Нека се прибави къмъ това и неволниѣ отзивѣ на нѣкой може би роднина или комшинѣка: „чули ма стрино, какъ учителя зафали на твоя Ангела“ и ето, че всичко е достатѣчно, за да блѣсне въ простата глава на българската майка, единѣтъ видѣ прудноложение: „белки пѣкъ ще се изучи и стане нѣщо отъ него“. Подирѣ това, не е потребенѣ никакъвѣ другѣ отпорѣ, противѣ намѣренѣята на свособразниѣ стопанинѣтъ — да прави своя синѣ търговецѣ или занаятѣче.

Прѣзъ таквиѣ намѣненѣи и случайности е прѣкаралѣ дѣтинството си подпоручикѣ Тодоровѣ. Какъ се е училѣ и какъ е станалѣ, за да го намѣримѣ единѣтъ день въ IV-ѣ класѣ на Софийската гимназия — намѣ не е пазѣстно; знаѣ се само, че той е билѣ много трудолюбивѣ и бѣденѣ, отъ които обстоятелства, послѣдното го и принудило да напусне гимназията и постѣпи въ Софийското Военно училище.

Живо ще си спомнятѣ другаритѣ на подпоручика Тодорова отъ VI-ѣ випускѣ, за неговото изѣгнредно трудолюбие, като юнкерѣ въ Военното училище, за което мнозина отъ тѣхъ, неволно завършватѣ въспоминанѣята си съ тажниѣтъ думи: „ . . . и защо ли

е билъ такъвъ трудъ, само за толкозъ кратко време. . .”

Прѣзъ всичкото време на пребиванieto си въ училището, Тодоровъ билъ единъ изъ мѣжду първитѣ ученици, по всичкитѣ отрасли на военното образование, за което и билъ повишенъ, отъ първо младши, а послѣ — старши португѣй-юнкеръ. На послѣдний экзаменъ, Тодоровъ е билъ единъ отъ отличнитѣ ученици, свършивши по първий разрѣдъ, за което го и назначили на служба, като единъ видъ награда и прѣимущество, въ пионерната дружина.

На 30-и Августъ 1885 год. тѣкмо 37 дена до съединението и 76 — до смъртта му, Тодоровъ билъ произведенъ въ чинъ *подпоручикъ*. Едва свършилъ да облече офицерскитѣ си дрѣхы и да се яви въ частта си, сто че се начели извѣстнитѣ събития за съединението. По случай на това, пионерната дружина е била прѣсната да укрѣпява разни пунктове. На Тодорова се наднало да замине за гр. Видинъ, противъ когото, сѣрбетѣ почнали да стриватъ войскитѣ си, обаче, недостатъка отъ офицери билъ причина, да бѣде назначенъ да командува 2-ра рота отъ занасната дружина на Бдинскій полкъ, съ която незабавно билъ испратенъ на границата, при с. Бръгово.

Славни сѣ били дѣйствиата на подпоручика Тодорова, прѣзъ всичката му кжса дѣятелность на бойното поле. Никждѣ той, не е

показатъ слабостъ или малодушие. По този случай, ний даже се боимъ, да не би го представимъ прѣдъ читателитѣ нѣкакъ не тъй, за когото ще се ограничимъ, да изложимъ само всичкитѣ събрани свѣденна, въ единъ хронически порядъкъ.

Първото сражение, въ което влѣзатъ подпоручикъ Тодоровъ, е било на 4-й Ноември, въ боя отвѣдь р. Тимокъ. Съ ротата си, той е билъ въ първата линия и стремително настѣпалъ, като ненадѣйно нападнатъ сърбетъ, отъ които хванатъ около 20 души въ плѣнъ. По поводъ на това сражение, е подадена телеграммата отъ Видинъ, извлечение отъ която е помѣстено въ 110 брой (1885 г.) на „Държавенъ Вѣстникъ“ и въ която се говори, че нашитѣ войски навлѣзли въ Сърбия отъ къмъ Врѣгово и слѣдъ едно сражение, отблъснали сърбетъ оттаткъ Неготинъ, като плѣнили 150 души.

Успѣхъ на този бой, макаръ отъ начало и да клонѣлъ къмъ страната на нашитѣ, скоро билъ измѣненъ отъ пристиганнето на сърбенитѣ подкрѣпления. Въ сѣщото врѣме се получило извѣстието, за несполуката на нашитѣ подъ гр. Кула, а послѣ и заповѣдь, — да отетжатъ, за успѣванне гарнизона на Видинската крѣпость.

Още до пристиганнето въ крѣпостъта на подпоручика Тодорова, било е разнесено извѣстието за неговата храбростъ и неустранимостъ. Въ г. Видинъ, той е пристигналъ на

6-и Ноемврий. Тукъ, върши пжтъ, мнозина отъ офицеритѣ сж го видѣли въ оригиналната му форма: облѣченъ въ шинелъ отъ съдатовско сукно и обутъ съ царвули, връзъ навуцата на които сж били засукани черни върви, на подобие като едноврѣменнитѣ наши хжшове. Съ ротата си, той е билъ назначенъ на участъка мѣжду V и VI бастионъ, отъ дѣсна страна на кулското шосе.

Дълго врѣме, венчикитѣ видински защитници чакали сърбетѣ, които се появили едва кждѣ 11-и Ноемврий. На 12-и Ноемврий, били вече почнати неприятелскитѣ дѣйствия и Тодоровъ съ ротата си, билъ испратенъ да заеме находищитѣ се отъ вѣнъ крѣпостъта наши траншеи, — на дѣсно отъ кулското шосе, къмъ които сърбетѣ повели стремително настѣпление. Въ сжщото врѣме, сърбетѣ настѣпвали и противъ нашието Новоселско укрѣпление, срѣщу което почнали да групиратъ силитѣ си. Венчкото това не могло да се скрий отъ будното внимание на Тодорова, който добръ разбралъ намѣреннето на сърбетѣ, а безредната стрѣлба на нашитѣ въ укрѣплението, съвсѣмъ го била смѣтила и той, полѣтелъ да види какво се върши тамъ. Скоро реда въ укрѣплението билъ поправенъ и Тодоровъ, подъ най-убиственъ огънь се завърналъ при ротата си, срѣщу която, сърбетѣ успѣли значително да се приближатъ. Кждѣ вечеръта, положението на венчикитѣ наши части, находищи се отъ вѣнъ крѣпостъта по прѣд-

нитѣ пунктове, било твърдѣ лошево. Защитницѣтѣ на Новоселското укрѣпление — най-важний прѣденъ пунктъ, отдавно били отстъпили, вследствие недостатъкъ отъ патрони. Единственнитѣ останали отъ вънѣ крѣността били находящитѣ се части въ траншеитѣ. Незвѣстно по какви съображения, но тѣзи траншеи, били расположены на твърдѣ лоша позиция — почти съ никакъвъ обстрѣлъ, а най-лошето, на дѣйствителни вистрѣлъ, задъ нѣкакви си камѣнни строения: ханъ, кръчма и воденица, отъ които сърбетѣ не захъснѣли да се въсползуютъ. Веѣко по-нататъшно стоение въ тѣзи траншеи, било безполезно и само за по-голямъ вредъ на нашитѣ, върху които, сърбетѣ, починали да стрѣлятъ право надъ главитѣ имъ. Нѣмало какво да се прави, отстъпили, но ний сме длъжни да спомѣнемъ и завършимъ излаганieto на този бой съ това, че Тодоровъ, билъ послѣдниитѣ който отстъпилъ съ ротата си въ крѣността, макаръ и да билъ на най-лоша позиция.

На друге день, Тодоровъ, получилъ заповѣдъ, да сдаде ротата си и приеме командването на една часть отъ доброволцитѣ, по случай нараняването на началника имъ.

Съ доброволцитѣ, Тодоровъ не е ималъ постоянна позиция, а служилъ като резервъ и се прещалъ тамъ, където се искала помощъ. Въ тѣзи постоянни прѣдвижения, той се явявалъ на всекъдѣ по бастионитѣ и куртинитѣ на крѣността, гдѣто била потребна помощъ,

облъченъ въ същата форма, както при завръщаннето си въ Видинъ. Въ такъвъ видъ, мнозина сж го виждали, когато се възмалчивали отъ страхъ на нѣкои доброволци, изчавали се на ватътъ и съ расчѣпени ржцѣ викать: „На глѣдайте, правъ стоя прѣдъ очите нъгъ и не можтъ да ма умѣреть, а вни, закрити задъ вата и то се прѣкланате.“ И дѣйствително, не било сждено Тодорову, да зачне отъ случайни неприятелски вистрѣли, които той, истински прѣзиралъ. Скоро му омръзнало това монотонно сърбско „пущанье“ и той почналъ да загатва, да се прѣдприеме отъ крѣпостта нѣкое по-рѣшително дѣйствие.

Не закъсняло да се осъществи това желание; настѣпили 14-и Ноември и видинскитѣ защитници, въодушевени отъ наниѣтъ усиѣнни дѣйствия подъ Сливница, намислили и тѣ, да не останатъ по-долни, особено като забѣлѣзали моралне отпадытъ на неприятели. Проектирала се павѣстната злополучна *взлазка* — на 14-и сръбцѣ 15-и Ноември, въ която не се искало никакво съмнѣние, че трѣбало да земе участие и наниѣтъ юнакъ.

Твърдѣ добръ разбирали Тодоровитѣ другари неговитѣ способности; вѣнчки знаели, че никой други освенъ него, не може тъй добръ свърши тази работа, за което, макаръ и вчера произведенъ подпоручикъ, той, по обща прѣпорѣжка, билъ назначенъ за *началникъ на взлзката*. Подиръ това, не трѣбало по-голъмо

тържество за Тодорова, който не само оправда мнѣнието на другаритѣ си, но въ доказателство — и пожертвува живота си, който знай, може би и отъ отчаяние на безизходното положение, въ което го втикваха случайноститѣ, както ще видимъ по-долу.

Цѣлата нощъ срѣщо 15-и Ноемврий, Тодоровъ не мърнѣлъ, като тичалъ да прави распорѣждания за прѣдстоящата работа. Венчико се старалъ той да прѣдвиди, като назначить *ложника*, а ежщо и бѣлеть за распознаване своитѣ. Едно само венчки забравилъ, на н кой ли би носмѣлъ да искаже мнѣнието си при таквъ общо настроение, а то е било, че испанцѣли на таквазъ работа хора — войници, на които не би трѣбало да се възлагатъ подобни сериозни дѣйствиа, особенно като нощно нападение.*)

Както и да бѣде, числото на участвуо-

* Венчикитѣ участвуващи при защитата на г. Видинъ наши войски, се състоили отъ запасни войници, доброволци и народно опълчение. Първитѣ отъ тѣхъ сж били отъ таквъо качество по воспитаніе си въспитаніе, щото едвали би се нахѣрили пѣкой ротенъ командиръ, да ги приеме при мобилизацията въ ротата си, особенно като има възможность да избере когото ще отъ най-добритѣ. По тази причина, повечето отъ Видинскитѣ запасни войници, сж били прѣди на дѣйствиелна служба: каневари, барибацки, конюхи, писари и пр. нестроеви длѣжности. Изъ между доброволцитѣ, макаръ и да е имало мнозина, съ високи патриотически чувства, не трѣба да се забравя, че е имало и таквѣзъ, които мислѣли за „пѣчкаджилѣкъ“, което намираме да е било най-главната причина, за загиваніето на подпоручика Тодорова, а ежщо и за злополучитѣ неходъ на випазката. Освѣтъ животото събрали вѣрни свидѣния, добри свидѣтели за това могатъ бѣди: лѣжницитѣ, саханитѣ и проч. показанина на видинскитѣ, избѣгали въ Калфагъ стѣнани. Колкото за народното опълчение(!), оставаме читателитѣ сами, да се произнесатъ.

цитъ войски се състояло: отъ 2 доброволчески чети и 2 запасни роти, само едната отъ които била командувана отъ офицеръ. Задачата е била: да се промъкнатъ въ тѣла на неприятелскитъ ложкементи, които слѣдъ като прѣвзематъ, да се стреметь къмъ една нова построена батарея, при зиданieto „Иванова кръчма“, въ която да запалѣнеть или развалѣтъ неприятелскитъ топове, за която цѣль, съ отряда имало и команда санери, снабдени съ динамитъ. Това да се постигне не било мѣчно, защото вѣрно се знаело отъ нашитъ патрули, че сѣрбскитъ държали много слабо пощитъ си стражи, безъ даже да ги поставѣтъ на напредъ отъ ложкементитъ си, съ което се давала възможность, да бѣждатъ нападнатъ, почти на мѣстото си и като спетъ. Последното обстоятелство, не само било извѣстно подпоручику Тодорову, но той, почти тържествувать отъ радостъ, когато се одобрило намѣренieto му, планъ за което той самъ даде.

Рано въ 3 часа сутринта, събрали се всички участници на сборни пунктъ, при мѣстността „Гази банръ“ (страшенъ брѣгъ, отъ кадето и потерѣли къмъ сѣрбскитъ ложкементи. Въ главата на колоната вървели доброволцитъ, като по-благодѣждни, на чело съ подпоручица Тодорова. Благополучно достигнали тѣ, до първитъ сѣрбски ложкементи, въ които, братята сѣрбе, спокойно почивали, безъ да подозиратъ, че има нѣщо да ги постигне. Въ единъ мигъ, безъ ни единъ ви-

стрѣлять, всички били обезоружавани, а които се разбудили и съпротивили — на часа истребени, но за съжаление, тукъ се и свършилъ всичкитѣ успѣхъ. Въ увлечението си, подпоручикъ Тодоровъ, съ нѣколко души тръгналъ къмъ батареята, безъ да забѣлѣжи въ тъмнината, че твърдѣ малцина го послѣдвали, като мнозина се отклонили отъ цѣлята и се заловили съ разстрѣвяване джобовѣтъ на сърбетѣ. Нека се прибави къмъ това и неосторожността на нѣкои, които, може би за лична защита, почнали да стрѣлятъ, макаръ да било забранено, и ето началото на всичкитѣ нещастия, които споолѣтели цѣлне отрядъ. Скоро Тодоровъ разбралъ безизходното си положение и се върналъ, да събира доброволцитѣ. Въ лутанията си изъ тъмнината, той, намерилъ оставената въ резервъ, 2-ра запасна рота отъ Бдинскитѣ полкъ, която командувалъ фелдфебеля Д. Поповъ (сега поручикъ), на когото и заповѣдалъ да бърза на помощъ. Затекать се Поповъ, но всичко било късно: сърбетѣ били вече разбудени и стрѣляли съ най-ужасенъ огънь, а подпоручикъ Тодоровъ, пакъ се изгубилъ изъ тъмнината, подиръ което никой други повече и не го видѣлъ живъ.

На разсъмване, страшно отчаянно било положението, на останалитѣ безъ началникъ участници на вылазката. Освѣтъ убийственне сърбски огънь, но и нашитѣ отъ крѣпостта, ужъ съ цѣль да помогнатъ, почнали да стрѣлятъ съ топовѣтъ, но размѣсенитѣ кунница

сърбе и българе, безъ да познаватъ кои сж свои. Разказватъ, че особено голѣмъ вредъ нанесла една наша граната, която се прелетѣла, тъкмо въ единъ куръ на нашитѣ, отъ които по-голѣмата частъ распокрѣсала.

Къмъ всичкото горѣизложено, намъ не остава друго, освѣнъ да кажемъ за резултата на тази вылазка, които бить тѣи злочесты. Цото ний имаме въ нея убити и ранени, повече отъ колкото никждѣ други нѣтъ въ сраженията подъ Видинъ, --- на чело и съ храбриитѣ подпоручикъ Тодоровъ. Раненитѣ сж останали изъ ямтѣ безъ никаква помощъ, а избититѣ — несѣбрани въ продължение на два дѣня, тѣи като сражението се продължило прѣзъ всичкото това трѣме.

Мислимъ, че не ще е злѣ, ако се отдалечимъ малко и кажемъ нѣщо за избититѣ въ тази вылазка наши юнаци, които сж били събрани и погребени едва слѣдъ три дѣня.

По-голѣмата частъ отъ тѣхъ, сж били доброволци, мѣжду които се помнятъ и знаятъ имената, само на нѣкои, а именно: четника на шумненската доброволческа чета, храбриитѣ *Доневъ*, доброволецъ, финансовъ чиновникъ отъ гр. Добричъ — *Константинъ Гълъбаревъ* и нѣкои млади ученици — гимназисти отъ Варна. имената на които не се знаятъ, но всички сж били едни отъ най-храбриитѣ и почувствования съ патриотизмъ поборници. Главата на четника *Доневъ* била размазана отъ биещи съ приклади, а труповетѣ на останалитѣ се

зѣляли отъ ужасни рани. Всичкото число на убититѣ било 47 человека, безъ подпоручика Тодорова, отъ които, двама доброволци и единъ ефрейторъ (отъ 2-ра рота — *Вълчо Геновъ*), били намѣрени на 16-и Ноемврий, а другитѣ — на 17-и и 18-и, слѣдъ заключаване на прѣмирието. Погребението наостаналитѣ 44 человека е било на 18-и Ноемврий, въ 12 часѣтъ по пладне, въ гробищата които се намиратъ ерѣщо VI-и бастионъ. За тѣхъ били ископани два голѣми гроба, въ които наредили венчкитѣ тѣзи клѣтници. Опияването имъ е извършилъ, недавно почившиятъ, Видинскій дѣдо Антимъ.

Грозно и печално е било, съобщава единъ очевидецъ, това зрѣлище, на нареденитѣ единъ до други 44 человека, за вѣчниятъ сънъ; но то станало още по-печално, когато дошелъ покойникътъ дѣдо Антимъ, който съ растрепераннъ си отъ изнемоцѣла старостъ гласъ, правѣтъ още по-сържбно печалното зрѣлище. Съ глухи ридания и безсъзвонъ плачъ, оплаквалъ той, тѣзи клѣтници, като имъ замѣнилъ всички роднини: майки, бащи и жени.

„Едвали може се искава, пише същия очевидецъ, поне една ланка отъ тѣзи чувства, съ които бѣхме обзети ний присѣтствуващитѣ; тукъ бѣше съединено: и жалостъ и злоба, и милостъ и отмъщение.“

Така сж погребени тѣзи клѣтници, за които намъ не остава друго, освѣнъ да се обърнемъ и поинтаме Видинскитѣ поттени

граждане. да ли има да съществува сега. нѣкой знакъ върху гробоветъ имъ, които, миналата година, ний, нарочно ходихме да обиколимъ.

Тѣлото на подпоручика Тодорова, се намирало мѣжду другитъ наши убити, въ сѣрбскитъ лежаменти и положението въ което мнозина го видѣли, е било слѣдующето: Въ разни мѣста се забѣлѣзвали шестъ по-главни рани, отъ които, най-смъртоноснитъ трѣба да се били само двѣ — отъ куршумъ, въ коремътъ и гърдитъ; другитъ били отъ остро оръжие — вѣроятно тесащи, при туй билъ сѣченъ и отзадъ по вратътъ, но лицето му останало чисто, като поразително си съхранило, свойствената енергичность и спокойствие.

На 18-и Ноемврий, въ 4 часа слѣдъ обѣдъ, се извършило погребението на подпоручика Тодорова, съ най-голѣмо тържество, на което още повече спомогнало заключеното примирие. Гроба му билъ приготвенъ въ дворътъ на черквата „Св. Димитръ“ и опяването извършилъ пакъ покойниятъ дѣдо Антимъ. Видинскитъ младежи се распорѣдили по този случай да доведжтъ фотографинъ, който доста сполучливо снелъ погребалната процесия.

Така свършилъ днитъ си подпоручикъ Тодоровъ, единственна жертва отъ офицеритъ на Видинскій гарнизонъ. Загинѣ той, въ най-цвѣтущата си младость, безъ да може да се порадва, на придобитото съ такъвъ трудъ положение. Отечеството изгуби въ неговото

лице, одного изъ между най-храбрѣйш
ителнѣйш и най-достойнѣйш си синове. Какво
би можнѣй той сторн при една уредена и
дисциплинирана войска, отъ колкого първо-
началнѣй сбирцини въ Видинѣ, нека всѣкой
самъ си обясни, но най-добрѣй прѣдсказвачи
въ този случай можнѣй бжди безбройнѣй му
рани — свидѣтели при личната борба и за-
щита на славнѣй български юнакъ.

Подпоручикъ Стояновъ.

ПОДПОРУЧИКЪ СТОЯНОВЪ

Отъ 3-й пѣший Бдинскій полкъ.

Александръ Стояновъ, е роденъ, на 1864 год. въ гр. Свищовъ.

Първоначалното си възпитание е получилъ въ родниятъ си градъ и послѣ, по настояването на родителитѣ си, заминалъ за ст. София, където постъпилъ въ Военното училище.

Като маловъзрастенъ, Стояновъ останалъ въ Военното училище цѣли четири години, като прѣминалъ прѣзъ всичкитѣ му подготвителни классове и най-послѣ, на 30-ий Августъ 1885 г. слѣдъ като издържалъ установенъ экзаменъ, билъ произведенъ въ чинъ *подпоручикъ*, съ зачисление на служба въ Бдинскій полкъ.

Едва свършилъ да се облече въ форма и яви въ полкътъ си, сто че се наченала войната. въ която, Стоянову било сждено, да сложи коститѣ си, слѣдъ като прѣмине прѣзъ всичкитѣ опасности, лишения и несгоди, отъ самото начало и до боя подъ гр. Пиротъ.

Извѣстно е отъ биографията на полковникъ му командиръ — храбриятъ капитанъ Мариновъ, въ какви дѣла е участвувалъ Бдинскитъ полкъ. Само до 7-и Ноември, този полкъ бѣ воденъ четири нѣти въ открита атака при висотитъ „Три-уни,“ а слѣдъ прѣминаването на нашитъ войски въ настѣпление, той, почти на всеждѣ е билъ въ първата линия. Въ всичкитъ тѣзи дѣла и сражения, подпоручикъ Стояновъ, въ качеството на дружиненъ адютантъ, участвувалъ на всеждѣ, като останалъ цѣлъ и невредимъ и като се научилъ да прѣзира съ истинско хладнокрѣвие опасноститъ въ сраженията. Подъ Протъ, на 15-и Ноември, съдбата, вѣжда се е намислила, да гуди край на тъй рано закалении герой: гърче отъ граната го ударило въ бедрота на дѣсенъ кракъ, като го твърдѣ тежко наранило.

Слѣдъ нараняването, Стоянова отнесли въ столицата, където прѣлѣжалъ четиридесетъ дѣни отъ тежката рана, безъ да може да се помръдне отъ мѣстото си.

Прѣзъ врѣмето, когато Н. В. Князь Александръ, заобикалѣтъ раненитъ изъ болницитъ, лично е благоволилъ да награди подпоручика Стоянова, съ орденъ „за храбрость“ IV степенъ.

Кждѣ 20-и Декември, раната на подпоручика Стоянова се особенно усложнила и докторитъ му излѣдожили послѣдното възможно срдѣство — да го ампутиратъ, на което,

той се съгласилъ безъ никакво колебание. Това е било на 23-и Декемврий и слѣдъ операцията, която виежда се неможитъ да прѣнесе, на другитъ день — 24-и, подиръ толкова тежки страдания, — починалъ.

Останкитъ на подпоручика Стоянова, съ погребени въ Софійскитъ гробища, но на кое именно мѣсто — не можихме да узнаемъ, макаръ нарочно да ходихме да питаме.

Подпоручикъ Кочевъ.

ПОДПОРУЧИКЪ КОЧЕВЪ

Отъ 7-й Прѣславскій полкъ.

Втора жертва, която сѣверний отрядъ положи отъ офицеритѣ си, за защитата на отечеството отъ къмъ г. Видинъ, бѣ подпоручикъ Петръ Кочевъ, който едва на 30-и Августъ 1885 г. свърши Софійското Военно училище и се произведе въ първий офицерскій чинъ — *подпоручикъ*.

Покойникътъ се е родилъ въ 1865 год. въ гр. Разградъ. Баща му, като доста развитъ и състоятеленъ човѣкъ (по занятие дикамбазингъ), при постоянното си срѣщанне въ търговията съ разни лица, можилъ да разбере необходимостта на ученieto за сина си, за което и настоялъ да го прати въ Разградското четверокласно училище, което трудолюбивий му синъ свършилъ и въ 1882 год. заминалъ за да постъпи въ Военното училище.

Слѣдъ свършване на училището, Кочевъ билъ зачисленъ на служба въ 7-й пѣший Прѣславскій полкъ, въ когото едва се явилъ и ето, че се наченжли извѣстнитѣ събития за съединението. Настъпило време да

тръгне полкътъ въ походъ и нѣмало какво да се прави, трѣбало да се остави нѣкой да изпълнява длъжността комендантъ въ градъ Разградъ и желѣзно-пѣтната му станция. За такъвъ билъ назначенъ подпоручикъ Кочевъ, макаръ това твърдѣ да не му са харесвало.

„Какъ тъй“ говорили и негодувать Кочевъ, въ катадневнитѣ си срѣщи съ пѣтующитѣ офицери; „само отъ далекъ да слушамъ какъ се сражавать, а азъ да стоя тукъ, безъ да помирисне и барутниѣ димъ! Не, азъ ще моля министерството, да ма избави отъ този загладхнатъ Разградъ, на дѣто ще да ма прати. . . .“ И дѣйствително, врѣмето не закъснѣло, да постави Кочева на настоящето му мѣсто, безъ даже и да моли за това. Скоро опасността за отечеството се показала съвсѣмъ отъ друго мѣсто, а не отъ кждѣто имъ очаквахъ и Кочевъ билъ испратенъ въ градъ Видинъ, въ распорѣжданieto на начальника на Сѣверниѣ отрядъ.

Въ Видинъ, подпоручикъ Кочевъ, билъ назначенъ отъ начало, да командува новосформираната отъ останалитѣ запасни войници, 5-та рота, отъ запасната дружина на Бдинскѣй полкъ, къмъ която рота, не слѣдъ много врѣме били присѣдинени четири чети разна сборщина огълъчение, които и съставили 3-та дружина отъ тъй нареченѣ *главенъ резервъ на сѣверниѣ отрядъ*.

Прѣдстави си читателю положение: вчера произведенъ подпоручикъ, а днесъ командува

дружи́на и то безъ да има други офицери-по-мощници при себѣ си!*) Да видимъ сега, какъ е посрѣщналъ този обратъ на сждбата младши подпоручикъ. Отъ начало, той се смѣнилъ отъ неочакваното си ново положение, но подбодренъ отъ другаритѣ си, той скоро разбралъ исключителното положение, ненадѣино избрано отъ стечението на обстоятелства, за което, съ най-голъмо усърдие се заловилъ да обучава петоротната си дружина, при туи съ такъвъ видъ, относка и важность, като че ѝ командувалъ отъ нѣколко години. Но врѣмето не чакало; не сварилъ той, да покаже още какъ да зематъ на „изготовка“, какъ да стрѣлятъ по обща команда и войната се захванала съ всепакниѣ си ужасъ, като заварила и още мнозина като него, въ нищо не подготвени. Нѣмало какво да се прави, получила се заповѣдъ и главнии резервъ тръгналъ да се съсредоточи въ село Голѣмъ-Турчинъ. По пътя си (на 3-и Ноемврии), резерва зачулъ топовни гърмежи и измѣнилъ слѣдващието си къмъ тѣхъ, като се срѣщналъ съ другъ нашъ отрядъ (лѣтучие), съ когото и рѣшили да нападнатъ изобищо и отъмнжтъ завзетие отъ сѣрбетѣ наши градецъ Кула. Рѣшили и на 4-и Ноемврии пристѣпили къмъ пенѣннене на

*) И въ тритѣхъ сформирани дружини на Главнии резервъ, освѣтъ по единъ офицеринъ, който билъ и за дружиентъ и за ротенъ за всичко — командиръ, не е имало други офицери. Длъжноститѣ на ротни командири сѫ изпълнявали унтеръ-офицеритѣ и нѣкои отъ китници.

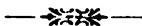
замисленото, крайтъ на косто се свършилтъ най-печално за всичкитѣ. Дружината на подпоручика Кочева, била оставена въ това сражение, да варди тила и обоза при с. Грамада, но къмъ вечерята, при отстъпването, оигъченцитѣ му се разбѣгали и той останалъ само съ ротата си отъ запаснитѣ войници, съ които и отстъпилъ къмъ г. Ломъ-Паланка.

Слѣдъ усиливането и приверждането въ редъ на отстъпалитѣ къмъ гр. Ломъ-Паланка наши части, лѣтучие отрядъ, въ състава на когото влѣзатъ и подпоручикъ Кочевъ съ ротата си, отново почналъ своитѣ дѣйствиия противъ неприятеля. На 14-й Ноемврий отряда настѣпилъ и заелъ с. Акчаръ, а на 15-й — продължилъ прѣслѣдването на отстъпающия противникъ. Въ това прѣслѣдване, Кочевъ билъ назначенъ съ ротата си въ първата линия, за да търси оставеннй отъ сърбетѣ тогъ. Падналата гъста мъгла, много бъркала и съвсѣмъ заблудила прѣснатата и увлечена въ прѣслѣдване цѣль отъ ротата на подпоручика Кочева. Въ лутанията да събира войницитѣ си, той връхлѣтелъ ненадѣйно, на едно значително число сърбе, при село Гайтанци, съ които и почналъ силна прѣстрѣлка; но за нещастие, сърбски крушумъ сварилъ да го рани въ слабинитѣ и той падналъ твърдѣ много обезсиленъ на земята. Находящитѣ се около му войници, щомъ като видѣли това, разбѣгали се да се спасѣватъ кой на кждѣто види, което добръ забѣлѣзали разлютенитѣ сърбе.

На часътъ, тѣ се притекли и спорѣдъ както разказва единъ присторивши се на умрѣлъ, раненъ Кочевъ войникъ, вмѣсто да помогнатъ на умирающій юнакъ, съблели му шинеле, мундире, изули му ботунитѣ и до като той берялъ още душа, почнали да го псувать и сѣкжтъ съ тесацитѣ си.

Такава е била постѣпката въ този случай на братята сърбе, които съ това показали само своята безсилна злоба къмъ умирающій герой, като не го оставили спокойно да издѣхне, — нѣщо което правятъ само свирепитѣ башибозуци. Обезобразеното тѣло на Кочева, нашитѣ намѣрили едва на другия день — 16-й Ноември, което и погребли въ с. Лагошевици.

Тѣй свършилъ днитѣ си подпоручикъ Кочевъ, слѣдъ 75 дневна битностъ като офицеринъ. Загинѣ той при защитата на онази земя, въ която се родилъ, отхранилъ и научилъ, какъ да се жертвува за нейната свобода. Нека е честъ и слава на този достоенъ момъкъ и храбръ герой — жертва на жестокий и бездушенъ неприятель, който като хищна хиена се хвърли отъ горѣ му, за да заглуши и послѣднѣото диханье на неговата душа. До колкото е извѣстно, ний никждѣ не постѣпвахме така съ сърбскитѣ ранени а ги глѣдахме и цѣрихме като свои. Богъ ги наказва за тази имъ жестокость, като имъ заслѣпи очитѣ, за да бѣждѣть позорно изгонени и побѣдени.

Портупей-Юнкеръ
Ив. Каловъ.

ПОРТУНЕЙ-ЮНКЕРЪ КАЛОВЪ

Отъ 9-та рота на 2-й пѣши Стружскій полкъ.

Първата жертва изъ помѣжду всичкитѣ портуней-юнкери, распратени по полковетѣ почти въ самото начало на войната, бѣ. Иванъ Георгиевъ Каловъ, роденъ на 27 Декември 1865 година, въ гр. Сливень.

Синъ на доста състоятелни родители. Каловъ, още на 17 годишната си възраст и слѣдъ свършването на IV классъ отъ Сливенската реална гимназия, заявилъ, че желае да стане воененъ. Тѣцетни били убѣжденията на родителитѣ и братята му; кждѣ края на 1882 година, той заминалъ за София, кждѣ-то държалъ вѣтѣнителенъ экзаменъ и поставилъ *въспитаникъ*, въ младше общи классъ на Военното училище. Слѣдъ двѣ години прѣбиванне въ младшитѣ классове на училището, въ 1884 година, той прѣминалъ въ I-и специални классъ, като билъ прѣименованъ *юнкеръ* и къмъ края на годината — билъ повишенъ въ звание *сфрейторъ*.

Утѣнявалъ се Каловъ, че още една година оставало до свършването послѣдние классъ на училището и тогава, ще настѣпи

време, за да се изпълне токози завѣтната му мечта — производство въ офицерски чинъ. 6-и Септемврий, блѣсналъ успокоително въ горний смисълъ и то не само за него, но за всички му другари. Нѣмало край на въ-сторга и радоститѣ на юнкеритѣ, които едва що прѣминали въ II-и специалний (старши) классъ. Всички знаели, че скоро трѣба да се распростетъ съ теорията и утомителната училищна скамейка, което и не закъснѣло. Не слѣдъ много, последвало распорѣждане и всичкитѣ тѣхъ, слѣдъ като повинили въ *портупей-юнкери*, распратили ги по полковетѣ.

Нашиятъ герой, отхвърилъ прѣдложението, да бѣде миренъ организаторъ и учителъ на едно мѣстно окръжение, като горещо заявилъ, че иска да бѣде въ дѣйствующитѣ редове на армията. Назначили го въ 2-й пѣши Струмекскій полкъ, където се явилъ на 18-и Септемврий, въ гр. Кюстендилъ и на 22-и — заминалъ съ ротата си за турската граница при с. Кочериново.

Слѣдъ измѣняване на политическитѣ обстоятелства, дружината въ която билъ Каловъ, била премѣстена къдѣ Трънъ, където ги и заварило обявяването на войната.

На 2-и Ноемврий, Трънскитѣ отрядъ е билъ на позицията си и на слѣдующий день — недѣле, подиръ обѣдъ, станало съблекването мѣжду този назначителенъ отрядъ и грамадната неприятелска дивизия.

Прѣвъ врѣмя на сражението, Каловъ е билъ началникъ на цѣпъта въ своята рота и спореди лошевата мѣстностъ, едни отъ нашитѣ части сж отстъпвали, а други — бияли най-ожесточено. Каловъ е билъ изъ числото на послѣднитѣ, при това, сърбетѣ, два пжти се опитвали да атакуватъ неговата цѣпъ. И двата пжти, Каловъ, посрѣщналъ и отразилъ противника съ най-голъмо спокойствие, но ето, сърбетѣ повели и трети атака; трѣвало да се рѣши: или отстъпление изъ ложементъ, или да се излѣзе въ контръ-атака. Каловъ прѣдпочелъ послѣдното и стремително повелъ войницитѣ си напредъ. Не прѣминалъ 3—4 крачки, крайтъ на сѣществованието му настѣпилъ и той, падналъ на земята, тежко раненъ въ слабинитѣ отъ крушумъ. Това е било надъ вечеръ, подиръ което, находящитѣ се близо войници го задигнали и отнесли въ трѣнската болница, въ училището.

Извѣстно е отстъплението на нашитѣ войски подиръ трѣнското сражение; нѣмало е врѣме да се помисли за много нѣща, а камо ли да се прибиратъ и прѣвозватъ раненитѣ. Нашитѣ герои, въ числото на другитѣ е останалъ въ ржцѣтъ на неприятеля — раненъ и плѣнникъ! Тежка дума и горчива положение, но такава била сждбата. Засдно съ храбритѣ подпоручикъ Ангеловъ, тѣ сж останали да сподѣлетъ венчикитѣ мжки отъ своитѣ рани, като сж имали до край това чудно търпение, щото да се отказватъ и не приематъ

никакви лѣкарства и услуги, предлагаетъ отъ сърбетѣ.

Слѣдъ два дена, на 5-й Ноемврий, Каловъ се утървалъ отъ тежкитѣ мъки и страдания, като се прѣселилъ въ вѣчността. Тѣлото му погребли въ една градина, близо до Трънската болница.

На свършване, ще кажемъ нѣколко думи за фотографическата снимка, на покойникътъ, която може би ще се покаже страна на читателитѣ, като забѣлѣжатъ, че Каловъ е снетъ въ нея, въ офицерска форма.

Не ще никакво съмнение, че ако не бѣше убитъ, Каловъ, както и всичкитѣ му уцѣлели другари, щѣше да бѣде произведенъ въ офицерски чинъ. Като е знаелъ, за тази негова завѣтна мечта, единъ отъ братята му, е далъ неговий юнкерски портретъ, да преработятъ въ офицерска форма. Ний нарочно избрахме този портретъ, не само като най-вѣрнийтъ, но и като единъ видъ изпълнение на толкова завѣтното, но не достигнато желание, на тъй рано загиналий юнакъ.

Портупей-Юнкеръ
Боянъ Ботевъ.

ПОРТУПЕЙ-ЮНКЕРЪ БОТІОВЪ

Отъ 5-й пѣши Дунавскій полкъ.

Вторий и най-младий убитъ портупей-юнкеръ, е билъ, Боянъ Ботіовъ, най-малкиятъ братъ на извѣстниятъ герой — поета и войводата Христо Ботіовъ.

Прѣди всичко, съ най-горчиво съзнание, ще исповѣдаме прѣдъ читателитѣ, че ако изъ предлагаетитѣ биографии, има нѣкоя да е неясна, то ще бѣде именно настоящата и една изъ тѣзи, за които най-много сме се интересували. Като че ли всичко се бѣше събрало да прѣиятствува, щото да не може да се узнай нищо подробно, за тъй рано загиналий юнакъ. На всичкитѣ запитвания и писма до приятелитѣ и роднитѣ му, отговора бѣше: или противоречиви и не ясни свѣденія, или пъкъ — пълно мълчание. Това което сме събрали и то благодарение най-много на бившиятъ Ботіовъ другаръ — поручика Русчева (артилеристъ), е слѣдующето:

Боянъ е заминалъ изъ България за въ Букурещъ, въ 1875 год., слѣдъ смъртта на баща си. Неговото отиванне се дължало единствено на баща му Христа, който, неписель

при себѣ си, както най-малкии си братъ, тъй и старата си майка, останали въ Калоферъ, въ твърдѣ бѣдно положение. Въ Букурещъ, Боянъ останалъ, до заминаването на брата си Христа, съ четата за въ България, а подиръ това, неизвѣстно по чие настояване, той билъ отпратенъ въ Русия, въ г. Николаевъ — въ Южно-Славянскии пансионъ. Въ пансиона, Боянъ, останалъ до 1879 год., а подиръ това, той го напустналъ и заминалъ за г. Елисаветградъ, където постъпилъ въ Военната прогимназия. Въ Елисаветградъ, Боянъ, останалъ до свършване курса на прогимназията и въ 1883 года, постъпилъ *воинопредприимци* въ Волнскии пѣхотенъ полкъ — вѣроятно съ цѣль, да слѣдва курса на нѣкое отъ русекитѣ юнкерски училища. Прѣди да постъпи окончателно въ полкътъ, Боянъ вазелъ отпущъ и въ сѣщата 1883 год. заминалъ за България — въ ст. София, където се срѣцналъ съ бившии си другаръ по Южно-Славянскии пансионъ — поручика Русчева. Последнии го придумалъ, да се не връща въ Русия, на което Боянъ, скоро се съгласилъ и слѣдъ това, тѣ и двамата, едновременно постъпили, въ старшии общи классъ, на Софийското Военно училище.

Слѣдъ съединението, когато распратили португей-юнкеритѣ по полковестѣ, Ботйова назначилъ, въ 5-й пѣшии Дунавскии полкъ, съ когато той участвовалъ въ всичкитѣ походи и до начевание войната съ Сърбия. Послед-

нето сражение, въ което Ботіовъ е участвувалъ, е било на Сливница, на 7-й Ноемврий. Въ качеството началникъ на цѣлѣта, той, едва що заелъ позиция и почналъ да управлява стрѣлбата, неприятелски крушумъ го сполучилъ право въ корема и тежко наранилъ. До каква степенъ е била опасна раната може се заключи отъ това, че споредъ разказитъ на единъ очевидецъ,* Ботіовъ е страдалъ отъ най-ужасни и невиносими мъки, като повръщатъ изъ устата си кръвъ, размѣсена съ стомашни нечистоти. До какъ можилъ да издържи тѣзи мъки — не се знай, но извѣстно е, че той е отправенъ въ столицата, до пристиганieto още въ което и издохналъ.

Това е всичко, което узнахме за тъй рано загиналий момъкъ. Да ли той, послѣ, тъй щѣше да остане обикновенъ както и другитъ — не знаемъ, но ако се сѣди отъ казванieto на майка му, изложено въ 29 стр. на книгата отъ покойний З. Стояновъ „Христо Ботіовъ,“ Боянъ, по характере, твърде много приличенъ на баща си Христа.

Ето какъ се изразила, Баба Ботіовица, за най-малкиятъ си синъ, когато покойниятъ З. Стояновъ, завелъ разговоръ и заявилъ съ — болѣзнованне за участъта му и който разго-

*) Този очевидецъ е, доброволниятъ аптекаръ и прѣдставитель на Софийскій Червенъ Кръсть, г-лъ Селтенъ, който е срѣщналъ санитаритъ, кога носили Ботіова къръ перевозочни пуктъ,

воръ е изложенъ въ сжщата страница на горнята книга.

— „Клѣтникътъ! отиде младъ и зеленъ, не можихъ и да го видя. . . . колко му говорихъ, че е още малъкъ, че трѣба да почака брата си, Кирила, че на него ми са надѣждитѣ! . . . Младо и лудо — не послуша. Богъ да го прости! Много приличане на батя си Христа.“

Прилагасмийтъ портретъ на покойниитъ, е най-лошевийтъ изъ мѣжду всичкитѣ портрети на загиналитѣ. Той е прѣработенъ отъ този портретъ, който е единствено останалъ у фотографина Д. Карастояновъ и който е помѣстенъ въ общото табло-портрети, на цѣлий португей-юнкерски выпускъ. Не знаемъ, но вижда се, стечението на обстоятелствата и тукъ, като нарочно сж устроили, щото единствено, най-несполучливий портретъ изъ помѣжду всичкитѣ, да бѣде само неговия.

Португей-Юнкеръ
Георги Загорски.

ПОРТУПЕЙ-ЮНКЕРЪ ЗАГОРСКИ

Отъ 3-й пѣши Бдинскій полкъ.

Последната жертва на братоубийственната война, изъ помѣжду венчикитѣ портупей-юнкери — бѣдѣщи офицери, е билъ, Георгій Димитровъ Загорски, роденъ на 13-ий Септемврий 1862 год. въ гр. Карлово.

Първоначалното си възпитание, Загорски е получилъ въ родниятъ си градъ, въ, което, съ твърдѣ добръ успѣхъ свършилъ IV-о класното карловско училище.

Въ 1882 год. Загорски е заминалъ за ст. София, където постѣпилъ въ Военното училище. Следъ съединението, той, както и венчикитѣ му другаре, билъ назначенъ въ 3-й пѣши Бдинскій полкъ. На 15-и Септемврий, Загорски се явилъ въ полкътъ си, въ г. Видинъ и на другийтъ день — заедно съ венчикитѣ, заминалъ къмъ турската граница.

Дълго врѣме се луталъ Бдинскійтъ полкъ по турската граница, додѣто най-послѣ се назначили военнитѣ дѣйствиа съ сѣрбѣтъ.

На 5-и Ноемврий, Загорски, участвовалъ въ сраженieto при Сливница и къдѣ пладно, билъ контуженъ отъ граната, като ежщеврѣменно и легко билъ нараненъ въ дебеленитѣ на дѣсеннй кракъ, за което го и отиравили на

лѣчение въ Софійскитѣ болници. Тукъ, Загорски, ималъ неприятността, да чуй случайно едно присмиванне, отправено по адреса на неговото лѣско нараняване. Не можилъ да прѣтърпи чувствителниитѣ и самолюбивъ юнакъ, това, може би, неволно присмиванне и още сѣщилъ день, въпреки съвѣта на докторитѣ, взелъ първий намѣренъ кираджийскій конь и заминалъ за полкътъ си, когото застипналъ при Царибродъ.

Отъ това врѣме и до 15-й Ноември, Загорски е билъ на всекъждѣ прѣвъ въ всичкитѣ сражения, въ които участвувалъ Бдинскій полкъ. Подъ Пиротъ, при „Кель-ташъ“, на 15-й Ноември — послѣдний день отъ войната, е настѣпилъ и послѣднийтъ часъ на Загорски. Трагически е билъ, разказватъ, този моментъ и не само до толкози по своя ужасъ, а и чудно съвпадение. На мръкване, почти къмъ края на сражението, всичко било утихнало и само тукъ-таме се дочували отдѣлни пушчени гърмежи. Артиллерийскійтъ бой, отдавна вече билъ прѣстаналъ и всички мислели, че противника е далечъ съ своята артиллерия. Въ това именно врѣме, зачуло се фучението на единственната и послѣдня неприятелска граната, която като че нарочно била избрала своята жертва. Тази жертва е билъ нашии юнакъ, когото, зловѣщата граната, сполучила право въ половината, като и распожсала на пѣрчета.

Не трѣба, мислимъ, да се говори повече,

за това чудно съвпадение; ще споменемъ само, че събранитѣ останки на злочестни герой, съ законани близо около мѣстото при убиваннето му — при „Кель-мангъ.“

Тѣй съзнателно и геройски е довършилъ днитѣ си Загорски, като е останалъ и до последнии си часъ: твърдъ, гордъ и самолюбивъ за своето собствено достоинство. Не билъ той, и безъ особенни чувства къмъ отечеството и начеваемото се движение по съединението. Като истински патриотъ, той, горещо е чувствувалъ въ душата си, народното движение, свидѣтель на което е последното му писмо, което ний налагаме въ венчката му плъхостъ, като съ това и завършваме неговата биография.

Ето какво е чувствувалъ и писалъ Загорски, на 12-й Септември 1885 год.

„Примили ми родители!“

„Писмото Ви получихъ и съдържанието му разбрахъ. Благодаря Ви, най-покорно, за родителскиятъ грижи, гдѣто сте ми дали таквази отхрана. Гордѣйте се и се радвайте, че сте отгледали синъ, който се рѣши вече, да умрѣ на бойното поле, съ сабя въ ръка, за милото си отечество и за съединението на Сѣверна и Южна България, въ една държава. Повторямъ Ви и покорно моля, да се радвате, ако ма сполети нѣкой нещастие на бойното поле; но още по-голяма трѣба да Ви бъде радостта, като чуите, че азъ съмъ умрялъ

на полето. Другаритѣ ми, ще Ви разкажатъ, какъ и съ какво геройство съмъ се борилъ съ врагътъ.“

„На 9-и Септемврий сутринята, за насъ доде телеграма отъ Н. ВИСОЧЕСТВО, да ни произведатъ въ *португей-юнкери*. Сега вече утвиваме по дружинитѣ и отъ тамъ ще заминемъ за Кюстендилъ, на македонската граница, да чакаме съ нетърпение, нашия заклетъ врагъ. Въ сѣдбата сме въ Видинъ и въ недѣле тръгваме за турската граница.“

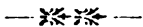
„Жалко ми е, че не ще можемъ да се видимъ, за послѣденъ пактъ, но що да правимъ, сѣдбата е така рѣшила. Не се грижете за нищо, Богъ е съ насъ и ще ни помогне да се върнемъ побѣдителни. Тогазъ, като се видимъ, ще Ви разкаже на дълго за всичко.“

„Поздравете всички роднини, братя, сестри и съсѣди.“

„Сбогомъ майко, сбогомъ тейко; сбогомъ братя и сестри; сбогомъ родно огнище, гдѣто съмъ порасналъ; Сбогомъ отечество и ти Карлово, гдѣто съмъ първа кърма засукалъ; сбогомъ, сбогомъ, сбогомъ.“

„Простете ми, мили родители, ако нищо съмъ Ви прѣгрѣшилъ. Не можъ повече да пиния, че тѣгата ми надви и ржката ми испуска перото.“

„Съ сърдеченъ поздравъ, Вангъ синъ, португей-юнкеръ Г. Загорски.“

Подиръ всичкото изложено, считаме за необходимо да кажемъ, че въ събранитѣ свѣденія, безъ съмнение ще се намѣреть нѣкоя повѣрности. Но съ заявяване на това, ний не искаме да молимъ снисхождение у благосклонне читателъ; нанието намѣрение въ този случай е, да приканимъ всички близки познаници и съучастници на покойнитѣ, на които е мила паметъта за загиналитѣ юнаци, да се притекжтъ и неправетъ или догъланетъ това, което е неусенато или изложено не вѣрно.

За не лишне считаме да споменемъ въ този случай и за това обстоятелство, какъ много пжти, даже и при най-старателно изпитване, възхваляването на грѣшникъ е неизбежно. Причини за това има много, но най-главната бѣ, крайно ограниченото число на офицеритѣ въ нашитѣ роти, презъ време на войната. Единствени очевидци на всичко сж били войницитѣ — повечето неграмотни; а всѣкой знай, какъ неграмотенъ човѣкъ си припомне събитията. По този причини, ний, много

пакта: внасяхме въ голѣми недоумѣния, като чуввахме нѣща, указвани отъ очевидци, но противорѣчащи на други, на даже и на официалнитѣ документи на войната. Не малка услуга, въ този случай, ще сторн Г-нъ К. К. за когото споменахме въ предисловието и книгачката на която ще очакваме да видимъ съ нетърпение.

По поводъ на всичкото горѣналожено, ще кажемъ нѣколко думи още и за портретитѣ на загиналитѣ юнаци.

Нѣкои отъ тѣхъ, а именно на подпоручицитѣ: Бобева и Цанкова, мисрѣхъ и да имаме и въ други видѣ (офицерска форма), предпочетохме приложенитѣ, като най-вѣрни. Въобще въ този случай, ний се придържахме единствено, щото чертитѣ на лицето въ портрети да са вѣрни, съ което, всѣкой вѣрваме ще се съгласи, тъй като формата, споредъ насъ, е второ степенно нѣщо. По сѣмѣтитѣ тѣзи причини се отказахме и отъ мисълта, да прѣработваме подобни портрети въ офицерска форма, което бѣше твърдѣ лесно, но за това - прѣправено.

Колкото за портретитѣ на подпоручицитѣ: Тодорова, Стоянова и Кочева, тѣ, като произведени погнъ въ прѣдвечерието на войната и веднага распратени по полковетѣ, не сж съвърши не само да се фотографиратъ въ офицерска форма, но - да помислятъ може би и за много други нѣща.

На свѣта нѣтъ, считаме за свещенна обязанность да посветимъ своята дълбока благодарность къмъ тѣзи отъ роднинитѣ и приятели — съучастници на загиналитѣ юнаци, които не оставиха безъ внимание това, за което ги молихме.

Най-послѣ, молимъ г. г. читателитѣ, да ни извинеть за тѣзи грѣшки, които може да сж се вмъкнали не по наша вина.

Д.

HANDLING 0.1

СЪДЪРЖАНИЕ.

	Стр.
Предговоръ	III
Флигель-адъютантъ капитанъ Мариневъ	3
Капитанъ Данакидзе	17
Капитанъ Златевъ	25
Поручикъ Загорски	35
Подпоручикъ Ангеловъ	45
Подпоручикъ Бобевъ	61
Подпоручикъ Халачевъ	67
Подпоручикъ Соколовъ	75
Подпоручикъ Папанчевъ	77
Подпоручикъ Цанковъ	85
Подпоручикъ Еневъ	89
Подпоручикъ Тодоровъ	95
Подпоручикъ Стояновъ	109
Подпоручикъ Кочевъ	113
Португей-юнкеръ Калевъ	119
Португей-юнкеръ Ботйовъ	123
Португей-юнкеръ Загорски	127

022027

022

890a

STANFORD LIBRARIES

To avoid fine, this book should be returned on
or before the date last stamped below

--	--	--

DR 2027 .D22 1890a
Portreti i kratki biografi

Hoover Institution Library

3 6105 082 406 542

DR 2027

D22

1890a